

STOP-RACISM

**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ**

Έκδοση 2

Περιεχόμενα:

I. Εισαγωγή	<u>02</u>
II. Εθνικές Προοπτικές και Συστάσεις	<u>03</u>
III. Θεωρητικό Υπόβαθρο	<u>07</u>
IV. Αρχές Διαπολιτισμικότητας	<u>14</u>
V. Διαστάσεις Ταυτότητας	<u>17</u>
VI. Διαπολιτισμικές Ικανότητες	<u>21</u>
VII. Αντιρατσιστική συμπεριφορά	<u>24</u>
VIII. Συμπεράσματα	<u>32</u>
IX. Βιβλιογραφικές Αναφορές	<u>34</u>

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

I. Εισαγωγή

Σε έναν κόσμο όλο και πιο διασυνδεδεμένο και ποικιλόμορφο, η ανάπτυξη διαπολιτισμικών ικανοτήτων δεν είναι απλώς μια πολύτιμη δεξιότητα, αλλά επιτακτική ανάγκη για τη σημερινή νεολαία. Αυτό το πλαίσιο ενδυναμώνει τα νεαρά άτομα με τις γνώσεις και τις δεξιότητες για να πλοηγηθούν και να συνεισφέρουν σε έναν διαπολιτισμικό κόσμο. Εισχωρώντας στα βάθη της διαπολιτισμικότητας, αυτό το πλαίσιο φιλοδοξεί να προσφέρει έναν ολοκληρωμένο οδηγό για νέους, ενθαρρύνοντας την κατανόηση και την ενεργό δέσμευση με τις αρχές και τις πρακτικές που στηρίζουν τις κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς.

Μέσω της εξέτασης και έρευνας των χωρών της κοινοπραξίας και του υπάρχοντος επιπέδου διαπολιτισμικής παιδείας, το έργο STOP-RACISM εξέτασε τις πολύπλευρες διαστάσεις της διαπολιτισμικότητας, με στόχο να αντιμετωπίσει τις περιπλοκές των σιωπηρών προκαταλήψεων, του κοινωνικού αποκλεισμού και των φυλετικών προκαταλήψεων που επιμένουν στις κοινωνίες μας. Μέσα από το πρίσμα αυτού του έργου, παρουσιάζουμε ένα πλαίσιο που όχι μόνο καθορίζει τα θεωρητικά θεμέλια αλλά και τα μεταφράζει σε απτές δεξιότητες και ικανότητες, προσαρμοσμένες στα μέτρα της νεολαίας.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε τη δυναμική φύση της διαπολιτισμικής κατανόησης. Αυτό το πλαίσιο υπερβαίνει τους στατικούς ορισμούς, αναγνωρίζοντας το εξελισσόμενο τοπίο της ταυτότητας, της διαφορετικότητας και της ένταξης. Με τις ρίζες του στα ευρήματα των αποτελεσμάτων των Εθνικών Εκθέσεων, προσφέρει έναν χάρτη πορείας για την καλλιέργεια διαπολιτισμικών ικανοτήτων, δίνοντας τη δυνατότητα στους νέους να γίνουν ενεργοί συνεισφέροντες στη δημιουργία κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς.

Αυτό το πλαίσιο ικανοτήτων είναι η συγχώνευση της εργασίας της κοινοπραξίας του έργου STOP-RACISM για την παροχή ενός νέου πλαισίου ικανοτήτων σχετικά με τη διαπολιτισμικότητα για τους νέους, ώστε να μπορούν να μάθουν από τις δεξιότητές του πώς να αναπτύξουν την ανεκτικότητα, τον σεβασμό για τη διαφορετικότητα και τη μη -διάκριση.

Τι είναι η διαπολιτισμικότητα/διαπολιτισμικός διάλογος;

Ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι μια ανοιχτή και με σεβασμό ανταλλαγή απόψεων μεταξύ ατόμων και ομάδων με διαφορετικό εθνικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό και γλωσσικό υπόβαθρο και κληρονομιά που βασίζεται στην αμοιβαία κατανόηση και σεβασμό (Συμβούλιο της Ευρώπης, Μάιος 2008). Η διαπολιτισμικότητα είναι η ικανότητα να ενσωματώνονται αυτές οι αξίες σε όλες τις πτυχές των ανταλλαγών μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Η έννοια αναφέρεται στις ισότιμες σχέσεις ανταλλαγής και επικοινωνίας μεταξύ πολιτιστικών ομάδων που διαφέρουν ανάλογα με κριτήρια όπως η εθνικότητα, η θρησκεία, η ανάλυση ή η εθνικότητα, μεταξύ άλλων (IGI Global, 2021).

Τι είναι οι διαπολιτισμικές ικανότητες και γιατί είναι σημαντικές; Σε γενικές γραμμές, οι διαπολιτισμικές ικανότητες είναι η δυνατότητα αποτελεσματικής επικοινωνίας και κατάλληλης συμπεριφοράς σε διαφορετικά διαπολιτισμικά περιβάλλοντα (J.M. Bennett, 2009). Για να μπορέσει να γίνει αυτό, είναι

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

σημαντικό κάποιος να γνωρίζει την πολιτιστική του ταυτότητα για να κατανοεί καλύτερα την άποψή του όταν συμμετέχει σε διαπολιτισμικές καταστάσεις. Οι διαπολιτισμικές ικανότητες είναι οι πιο κεντρικές δεξιότητες που πρέπει να έχει κάποιος σε έναν συνεχώς πιο παγκοσμιοποιημένο κόσμο (Jensen, 2018).

Ποια είναι η τρέχουσα κατάσταση στο διαπολιτισμικό πλαίσιο στις χώρες των εταίρων του έργου;

Για τη μέτρηση της τρέχουσας κατάστασης στις χώρες της κοινοπραξίας, διεξήχθη ξεχωριστή θεωρητική έρευνα σε εθνικό επίπεδο και έρευνα πεδίου για κάθε χώρα. Η θεωρητική έρευνα έγινε για να βρεθεί πώς κάθε χώρα ορίζει συγκεκριμένες λέξεις-κλειδιά και φράσεις που πρέπει να γνωρίζει κανείς, ακολουθούμενη από την ανάλυση εκθέσεων, ερευνητικών άρθρων και συζήτηση με ειδικούς σε θέματα διαπολιτισμικότητας. Η έρευνα πεδίου διεξήχθη με τη δημιουργία ενός ερωτηματολογίου στοχευμένου στους νέους για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με το πώς αντιλαμβάνεται η ομάδα-στόχος μας τη διαπολιτισμικότητα και πόσο συνειδητοποιούν τον όρο διαπολιτισμικός γραμματισμός και τι συνεπάγεται.

Με βάση τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από κάθε χώρα εταίρο, είναι σαφές ότι όλες οι χώρες της κοινοπραξίας πρέπει να δημιουργήσουν αυτό το πλαίσιο. Η έρευνα πεδίου έδειξε ότι οι πεποιθήσεις πολλών νέων έρχονται σε αντίθεση με αυτό που έδειξε η θεωρητική έρευνα, με πολλούς να αγνοούν τα προβλήματα στις χώρες τους. Επιπλέον, με βάση τις εκθέσεις της ECRI και άλλων φορέων που εργάζονται με τους μετανάστες, τον ρατσισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα, πολλές από τις χώρες της κοινοπραξίας είτε δεν διαθέτουν συγκεκριμένους τομείς είτε τους διαθέτουν, αλλά δεν είναι τόσο λειτουργικοί όσο θα έπρεπε.

II. Εθνικές προοπτικές και συστάσεις

Κατά τη διάρκεια των πρώιμων σταδίων του έργου, η κοινοπραξία μας επιφορτίστηκε με τη διεξαγωγή θεωρητικής έρευνας και έρευνας πεδίου σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να αξιολογήσει την κατάσταση του τομέα της νεολαίας σε κάθε χώρα όσον αφορά την ευαισθητοποίηση σε θέματα διαπολιτισμικότητας, ρατσισμού και διακρίσεων. Η έρευνα έγινε με τη μορφή αναζήτησης πρόσφατων εκθέσεων, ερευνητικών δημοσιεύσεων και άρθρων για την τρέχουσα κατάσταση κάθε χώρας, ενώ για την έρευνα πεδίου ετοιμάστηκαν ερωτηματολόγια που απευθύνονταν σε νέους, με κάθε εταίρο της κοινοπραξίας να παίρνει απόψεις από το τουλάχιστον 30 νέους για τη διαπολιτισμικότητα, τη γνώμη τους για τη σκηνή της χώρας τους σε θέματα ρατσισμού και συμπεριληπτικότητας. Αυτές οι ενέργειες επέτρεψαν στους εταίρους να αποκτήσουν μια μορφή προοπτικής και ορισμένες συστάσεις από εθνική άποψη, οι οποίες συνοψίζονται παρακάτω.

ΔΑΝΙΑ

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Η έρευνα (θεωρητική και πεδίου) δείχνει ότι, αν και υπάρχουν πρωτοβουλίες και έργα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση των διακρίσεων και του ρατσισμού στη Δανία, εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό πρόβλημα, καθώς ο ρατσισμός υπάρχει σε εξατομικευμένες, δομικές και θεσμικές μορφές.

Η ατομική πράξη ρατσισμού θεωρείται απολίπιση και όχι κάτι το οποίο ο μέσος Δανός θα καταδεχόταν. Υπάρχει μια κοινή πεποίθηση στη Δανία, ότι ο δομικός ρατσισμός ή οι διακρίσεις δεν υπάρχουν – «Δεν υπάρχει ρατσισμός εδώ». Ωστόσο, ο ρατσισμός μπορεί να υπάρχει σε μορφές που δεν αναγνωρίζονται εύκολα, γιατί δεν συζητούνται. Στα Δανικά μέσα ενημέρωσης, τα σχολικά βιβλία, τους ψαλμούς κ.λπ., η εκπροσώπηση των μειονοτήτων είναι συχνά αρνητική και στερεοτυπική. Φαίνεται ότι στη Δανική γλώσσα, ποτέ κανείς δεν θα χαρακτήριζε ένα άτομο ως Δανό αν αυτό το άτομο δεν ήταν λευκό – ακόμα κι αν η οικογένεια αυτού του ατόμου ζούσε στη χώρα για τέσσερις γενιές. Ο δομικός ρατσισμός είναι συχνά κρυμμένος και έχει αναπτυχθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, γι' αυτό, για τους περισσότερους Δανούς, φαίνεται απολύτως φυσιολογικός και όχι μεροληπτικός ή ρατσιστικός. Αρκετές νομοθεσίες, π.χ. ο κανόνας των 24 ετών και το «πακέτο γκέτο», αποτελούν παραδείγματα θεσμοθετημένου ρατσισμού στη Δανία.

Ο κανόνας των 24 ετών, για παράδειγμα, τίθεται ως μέσο περιορισμού της «επανένωσης συζύγων» στη Δανία. Αυτό γίνεται χρησιμοποιώντας ένα σύνολο κοινών απαιτήσεων και για τους δύο συζύγους με τον αλλοδαπό σύζυγο να πρέπει να αποδείξει ότι η προσάρτησή του στη Δανία είναι μεγαλύτερη από τη χώρα καταγωγής του προκειμένου να μεταναστεύσει σε αυτήν. Η «πολιτική του γκέτο» από την άλλη πλευρά, γνωστή και ως «πολιτική της παράλληλης κοινωνίας» κατατάσσει τους μετανάστες σε «δυτικές» και «μη δυτικές» ομάδες, ως μια μορφή διαχωρισμού.

Το 43% των νέων που απάντησαν στα ερωτηματολόγια είχαν δηλώσει ότι βίωσαν ρατσισμό είτε προς τον εαυτό τους είτε προς τους άλλους. Η ερώτηση δεν μας λέει αν αυτό αφορά μόνο τον ατομικό ρατσισμό ή εάν ισχύει και για τις εμπειρίες των ερωτηθέντων με τον δομικό ρατσισμό. Υπάρχει μια γενική συναίνεση ότι οι διαπολιτισμικές ικανότητες είναι σημαντικές για τη μείωση των διακρίσεων και του ρατσισμού. Αναφέρεται έλλειψη γνώσης για τη διαπολιτισμικότητα και αρκετοί ερωτηθέντες ζητούν οι διαπολιτισμικές ικανότητες να είναι μέρος της εκπαίδευσής τους.

ΚΥΠΡΟΣ

Με βάση τις εκθέσεις, τα επιστημονικά άρθρα και τις ερευνητικές εργασίες που έχουν αναλυθεί σε αυτήν την αναφορά, είναι σαφές ότι η Κύπρος έχει απόλυτη ανάγκη να βελτιώσει τα πλαίσια και τις πολιτικές της όσον αφορά τον ρατσισμό, τις διακρίσεις και τη διαπολιτισμική ενσωμάτωση. Παρόλο που, επίσημα, υπάρχουν φορείς και πολιτικές που είναι επιφορτισμένες με την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση αυτών των

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

θεμάτων, όσον αφορά την πραγματική πρακτική, υπάρχουν διάφοροι περιορισμοί που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Εστιάζοντας στην έκθεση της ECRI, στην παρούσα μεταχείριση των μεταναστών και των παιδιών μεταναστών, στο πώς η αστυνομία θεωρείται κάτι που πρέπει να φοβούνται οι μετανάστες, όλα αυτά προσθέτουν στο πρόβλημα της ανεπαρκούς αναφοράς, της κατάχρησης των διαθέσιμων πόρων και της περιθωριοποίησης των μεταναστών και των προσφύγων.

Σε γενικές γραμμές, η κατανόηση των περισσότερων συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο είναι ευρεία όσον αφορά το τι σημαίνει διαπολιτισμικός γραμματισμός, με λίγους μόνο να αναφέρουν ότι δεν καταλαβαίνουν τι είναι και μερικούς να κατανοούν καλύτερα τον όρο. Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες, ωστόσο, πιστεύουν ότι η Κύπρος έχει ελαττώματα, πολλοί αναφέροντας το κυπριακό μεταναστευτικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η χώρα με μια εισροή οικονομικών μεταναστών, αιτούντων άσυλο και προσφύγων, με την κυβέρνηση και τους δημόσιους οργανισμούς να μην έχουν ουσιαστική συμβολή στο θέμα, ακολουθώντας κυρίως επιφανειακές λύσεις στο πρόβλημα. Ως εκ τούτου, πολλές από τις προτάσεις επικεντρώνονται στην αποκατάσταση αυτών των ιδρυμάτων προκειμένου να γίνει εμβάθυνση στο θέμα.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Η Βουλγαρία κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα, μετά από θεωρητική έρευνα και έρευνα πεδίου, ότι χρειάζεται να επαναξιολογήσει τη στάση της απέναντι στον ρατσισμό και τις διακρίσεις, προωθώντας τα διαπολιτισμικά ζητήματα. Αν και, επίσημα, υπάρχουν οργανισμοί και ορισμένες πολιτικές που επιφορτίζονται με την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων όσον αφορά την πραγματική πρακτική, υπάρχουν αρκετοί περιορισμοί που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Η ανάλυση της έρευνας πεδίου έδειξε ότι μια ομάδα ερωτηθέντων ηλικίας 18-29 ετών με διαφορετικό υπόβαθρο απασχόλησης είχε γενικά την ίδια συναίνεση στις τρεις πρώτες ενότητες (τις ερωτήσεις γραμμικής κλίμακας), με μερικές διαφορετικές απόψεις. Αν και κανένας από τους ερωτηθέντες δεν ανήκε σε εθνική μειονότητα, περίπου το 30% των ερωτηθέντων βίωσαν ρατσισμό είτε άμεσα είτε βλέποντάς τον.

Η κατανόηση των περισσότερων συμμετεχόντων είναι ευρεία όσον αφορά το τι σημαίνει διαπολιτισμικός γραμματισμός, με λίγους μόνο να αναφέρουν ότι δεν καταλαβαίνουν τι είναι, και μερικούς να κατανοούν καλύτερα τον όρο. Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες, ωστόσο, πιστεύουν ότι η Βουλγαρία έχει ελαττώματα, πολλοί αναφέροντας το μεταναστευτικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η χώρα με μια εισροή οικονομικών μεταναστών, αιτούντων άσυλο και προσφύγων, με την κυβέρνηση και τους δημόσιους οργανισμούς να μην έχουν ουσιαστική συμβολή στο θέμα, ακολουθώντας κυρίως επιφανειακές λύσεις στο πρόβλημα. Ως εκ

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

τούτου, πολλές από τις προτάσεις επικεντρώνονται στην αποκατάσταση αυτών των ιδρυμάτων προκειμένου να γίνει εμβάθυνση στο θέμα. Οι απαντήσεις πολλών συμμετεχόντων αντικατοπτρίζουν αυτό που διαπιστώθηκε κατά τη διάρκεια του τμήματος θεωρητικής έρευνας της αναφοράς, ότι παρόλο που η Βουλγαρία έχει αναλάβει/αναλαμβάνει δράση για την προώθηση των διαπολιτισμικών ικανοτήτων, καθώς και για την ένταξη των μεταναστών, σε πολλές περιπτώσεις, αυτές οι ενέργειες είναι μόνο επιφανειακές και δεν διαθέτουν ουσιαστικά δεδομένα.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Η έρευνα της Πορτογαλίας υπογραμμίζει την ύπαρξη δεικτών διάκρισης στο εθνικό της πλαίσιο. Γενικά, οι συμμετέχοντες έχουν μια αντίληψη για την Πορτογαλία ως μια χώρα που ούτε προωθεί την ιδεολογία διαπολιτισμικής συνεργασίας ούτε την καταπολεμά. Παρόλο που η Πορτογαλία τιμωρεί τις διακρίσεις κατά φυλής, χρώματος, εθνικότητας, εθνικής καταγωγής και γενεαλογίας, μόνο ένα μικρό ποσοστό προχώρησε σε διαδικασίες κυρώσεων και μόνο λίγοι κατέληξαν σε πρόστιμα ή καταδίκες. Αυτό αποκαλύπτει την αναποτελεσματικότητα της νομοθεσίας μας όσον αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων. Επιπλέον, η νομοθεσία εφαρμόζεται μέσω της ερμηνείας των καταγγελιών ως μεμονωμένων περιστατικών, χωρίς επομένως να λαμβάνεται υπόψη ο θεσμοθετημένος ρατσισμός ή άλλες μορφές διακρίσεων. Αυτό διατηρεί τις σχέσεις εξουσίας που διαιωνίζουν τις διακρίσεις. Επιπλέον, από τον αριθμό των αρχειοθετημένων υποθέσεων, η αναποτελεσματικότητα της νομοθεσίας μας αντικατοπτρίζεται επίσης από τον αριθμό των καταγγελιών που ελήφθησαν από οργανώσεις πολιτών και εκείνων που ελήφθησαν από τις αρμόδιες οντότητες στην Πορτογαλία. Στην πραγματικότητα, η νομική υποστήριξη ήταν ένα από τα πιο συναινετικά μέτρα που αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες μας για την υποστήριξη των θυμάτων ρατσισμού.

Τα αποτελέσματα της έρευνας της Πορτογαλίας υπογραμμίζουν την ανάγκη να κάνουμε περισσότερα σε αυτό το θέμα, με τους συμμετέχοντες να υποστηρίζουν την προώθηση της επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών ως ουσιαστικής σημασίας για την κοινωνία, καθώς τα κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις, η έλλειψη γνώσης και η έλλειψη ενσυναίσθησης ήταν τα τρία κύρια εντοπισθέντα εμπόδια για μια ανεκτική και σεβαστή συμπεριφορά έναντι άλλων εθνοτήτων και εθνικοτήτων. Περισσότερες εκστρατείες ευαισθητοποίησης, εκπροσώπηση διαφορετικών πολιτισμών σε διαφορετικά περιβάλλοντα και τομείς και προγράμματα διαπολιτισμικής κατάρτισης ήταν οι διευκολυντές που προτάθηκαν από τους συμμετέχοντες μας για την προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και συνεργασίας και μιας ιδεολογίας «εμείς» αντί για «εμείς» και «αυτοί».

ΕΛΛΑΔΑ

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Η ελληνική θεωρητική έρευνα και έρευνα πεδίου επικεντρώθηκε στο ελληνικό σχέδιο δράσης που έχει τεθεί σε εφαρμογή από το 2020, ενώ παράλληλα αναλογίστηκε τις απαντήσεις που έδωσαν οι νέοι στα ερωτηματολόγια τους, ότι δηλαδή χρειάζονται περαιτέρω εκπαίδευση σε διαπολιτισμικά θέματα και επίσης θέλουν να δουν διαρθρωτικές αλλαγές στους κυβερνητικούς τομείς.

«ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ENANTION ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑΣ» (Ελληνικό Υπουργείο Δικαιοσύνης, 2020)

Αυτό το σχέδιο έχει χαρακτηριστεί ως καλή πρακτική από την κοινοπραξία. Το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (NCRI) της Ελλάδας έχει ως κύριο στόχο του την πρόληψη του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας με τη χάραξη πολιτικών, την επίβλεψη της εφαρμογής του νόμου και τη δημιουργία ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (NAPRI). Το NAPRI για τα έτη 2020-2023 αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς την αντιμετώπιση των πιεστικών προκλήσεων και των διακρίσεων στη χώρα. Αυτό αποτυπώθηκε και στα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν οι Έλληνες νέοι που έδειξαν ότι γνωρίζουν τα προβλήματα που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα.

Το σχέδιο, στον πυρήνα του, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση ως μέσο για την καταπολέμηση των στερεοτύπων, των διακρίσεων και της ρατσιστικής βίας. Επιδιώκει την καταπολέμηση των διακρίσεων εντός του εκπαιδευτικού συστήματος και προτείνει ενέργειες για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης και ανεκτικότητας μεταξύ των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Επιπλέον, το NAPRI προβλέπει ολοκληρωμένα προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων για να εξοπλίσει τους εκπαιδευτικούς με τα απαραίτητα εργαλεία για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος μάθησης χωρίς αποκλεισμούς και με σεβασμό.

Το NAPRI προχωρά ακόμη περισσότερο στην προώθηση συστάσεων προς το κράτος της Ελλάδος, με ένα ολοκληρωμένο σύνολο στρατηγικών και δράσεων που πρέπει να εφαρμοστούν σε διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες και ιδρύματα. Αυτά περιλαμβάνουν: το υπουργείο δικαιοσύνης και δικαστικών αρχών, το υπουργείο υγείας και ιατρικών ενώσεων, το υπουργείο μετανάστευσης και ασύλου, το υπουργείο παιδείας και θρησκευμάτων, το υπουργείο εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων, το υπουργείο υποδομών και μεταφορών καθώς και τη γενική γραμματεία πληροφοριών και επικοινωνίας. Αυτές οι στρατηγικές στοχεύουν στην καταπολέμηση του ρατσιστικού εγκλήματος, την προώθηση της ισότητας, την προστασία των θυμάτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Αυτές οι συστάσεις αντικατοπτρίζουν τα ζητήματα που τέθηκαν κατά την έρευνα που διεξήγαγε η Ελλάδα καθώς και τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους νέους κατά τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

Συμπεράσματα

Σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο έργο, υπάρχει ανάγκη για καταλληλότερες πολιτικές, στρατηγικές

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

και σχέδια δράσης. Οι κοινωνίες πρέπει να λαμβάνουν ισχυρές αντιρατσιστικές εκστρατείες, εκπαίδευση, τακτικές κοινές εκδηλώσεις, κοινωνική – υγειονομική και εκπαιδευτική φροντίδα για άτομα με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, για να χτίσουν περισσότερο σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα και να μειώσουν τη ρητορική μίσους. Τα παραδείγματα των ελληνικών μέτρων θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως καλές πρακτικές για συστάσεις προς άλλα κυβερνητικά ιδρύματα σε άλλες χώρες. Η κατάρτιση και η επεξεργασία εκπαιδευτικών πόρων θα μπορούσαν να βοηθήσουν πολύ στη γνωριμία μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και να μειώσει το μεγαλύτερο μέρος της υπάρχουσας προκατάληψης και μίσους.

Τέλος, με βάση τα ευρήματά μας, αποφασίσαμε να επικεντρωθούμε στις ακόλουθες ενότητες του πλαισίου ικανοτήτων, προσδιορίζοντας τη γνώση στην οποία οι άνθρωποι θα μπορούσαν να χτίσουν τα θεμέλια για την προώθηση της διαπολιτισμικότητας.

III. Θεωρητικό υπόβαθρο

Όταν χτίζετε διαπολιτισμικές δεξιότητες, η γλώσσα είναι ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία σας. Η κατανόηση του τρόπου ομιλίας και των συγκεκριμένων λέξεων-κλειδιών που σχετίζονται με τις διακρίσεις και τη διαπολιτισμικότητα βοηθάει κάποιον να αποκτήσει μεγαλύτερη επίγνωση των σημερινών προβλημάτων στον κόσμο.

Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό να γνωρίζετε τουλάχιστον τις λέξεις και τους ορισμούς τους που παρέχονται παρακάτω:

Διαπολιτισμικός Γραμματισμός

Ο διαπολιτισμικός αλφαριθμητισμός είναι απαραίτητος για τα άτομα ώστε να ανταπεξέρχονται αποτελεσματικά σε διαφορετικά πολιτιστικά περιβάλλοντα. Ξεπερνά τη βασική πολιτιστική επίγνωση και περιλαμβάνει την ανάπτυξη μιας βαθύτερης κατανόησης των διαφορετικών πολιτισμών, συμπεριλαμβανομένων των αξιών, των πεποιθήσεων, των εθίμων και των μορφών επικοινωνίας τους. Ο διαπολιτισμικός γραμματισμός επιτρέπει στα άτομα να επικοινωνούν και να συνεργάζονται με σεβασμό, γεφυρώνοντας τα πολιτισμικά κενά και προάγοντας ουσιαστικές διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις. Αναφέρεται στον τρόπο αντιμετώπισης και προσέγγισης ατόμων με προσφυγικό υπόβαθρο. Βοηθά στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης, της πολιτισμικής ευαισθησίας και της ικανότητας προσαρμογής σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια.

Διαπολιτισμική Συνεργασία

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Δίνει έμφαση στη συνεργασία και την αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμων ή ομάδων από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Περιλαμβάνει τη συνεργασία και την ανταλλαγή γνώσεων, πόρων και εμπειριών για την επίτευξη κοινών στόχων. Η διαπολιτισμική συνεργασία στοχεύει στην προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης, του σεβασμού και των θετικών σχέσεων μεταξύ των πολιτισμών. Αναγνωρίζει ότι αξιοποιώντας τα δυνατά σημεία και την ποικιλομορφία διαφορετικών πολιτισμών, οι κοινωνίες μπορούν να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις, να προωθήσουν την κοινωνική συνοχή και να οικοδομήσουν κοινότητες χωρίς αποκλεισμούς.

Διαπολιτισμική Επικοινωνία

Εν ολίγοις, η διαπολιτισμική επικοινωνία δημιουργεί νόημα μεταξύ των πολιτισμών (Bennett, n.d.). Η διαπολιτισμική επικοινωνία περιλαμβάνει πολλά στοιχεία: κίνητρο, επίγνωση, γνωστική ευελιξία και ανοχή στην αβεβαιότητα. Το κίνητρο αναφέρεται στην επιθυμία συμμετοχής σε διαπολιτισμικές σχέσεις. Η ενσυνειδητότητα είναι η ικανότητα να στοχάζεται κανείς στην επικοινωνία, να αντιδρά και να προσαρμόζεται. Η γνωστική ευελιξία αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να αναθεωρήσει και να συμπληρώσει τη νέα γνώση σε νέες κατηγορίες και όχι να επιδιώξει την εισαγωγή νέας γνώσης σε παλιές κατηγορίες. Η ανοχή στην αβεβαιότητα αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να αντιμετωπίσει την αβεβαιότητα. Η υψηλότερη ανοχή συχνά οδηγεί σε πιο επιτυχημένο αποτέλεσμα. (Εκδότης, 2016)

Για να είναι επιτυχής η διαπολιτισμική επικοινωνία, απαιτείται υψηλός βαθμός διαπολιτισμικών ικανοτήτων/ευαισθησίας (Braslauskas, 2021) (Chen & Hu, 2023).

Διαπολιτισμική Ευαισθησία

Η διαπολιτισμική ευαισθησία (ή αλλιώς πολιτισμική ευαισθησία) είναι απαραίτητη για να είσαι πολιτιστικά ικανός. Το να είναι κάποιος (δια)πολιτισμικά ευαίσθητος σημαίνει ότι έχει επίγνωση και εκτιμά τον εαυτό του και τους άλλους ως πολυπολιτισμικά όντα (Haddad et al., 2019). Με άλλα λόγια, έχουν γνώση, επίγνωση και αποδοχή άλλων πολιτισμών. Με υψηλό επίπεδο διαπολιτισμικής ευαισθησίας, το άτομο μπορεί να αναγνωρίσει τις πολιτισμικές διαφορές, να τις σέβεται και να συμπεριφέρεται κατάλληλα. Η διαπολιτισμική ευαισθησία είναι το κλειδί για την αποτελεσματική διαπολιτισμική επικοινωνία (Chen & Hu, 2023).

Σιωπηρή Προκατάληψη

Η σιωπηρή προκατάληψη αναφέρεται στις ασυνείδητες στάσεις, στερεότυπα ή προκαταλήψεις που μπορεί να έχουν τα άτομα προς ορισμένες κοινωνικές ομάδες. Αυτές οι προκαταλήψεις μπορούν να επηρεάσουν τις αντιλήψεις, τις κρίσεις και τις συμπεριφορές τους, ακόμη και χωρίς συνειδητή επίγνωση ή πρόθεση. Οι

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

σιωπηρές προκαταλήψεις μπορούν να επηρεάσουν διάφορες πτυχές της ζωής, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών λήψης αποφάσεων, των αλληλεπιδράσεων με άλλους και της διαιώνισης των ανισοτήτων. Η κατανόηση και η αντιμετώπιση της σιωπηρής προκατάληψης είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της δικαιοσύνης, της συμμετοχικότητας και της ίσης μεταχείρισης σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια.

Κοινωνικός Αποκλεισμός

Ο κοινωνικός αποκλεισμός αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο άτομα ή ομάδες περιθωριοποιούνται, μειονεκτούν ή εμποδίζονται να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία. Περιλαμβάνει την άρνηση της ίσης πρόσβασης σε πόρους, ευκαιρίες και δικαιώματα, με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό τους από την κοινωνική, οικονομική και πολιτική σφαίρα. Ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορεί να συμβεί με βάση διάφορους παράγοντες, όπως η φυλή, η εθνικότητα, το φύλο, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση, η αναπηρία ή άλλες κοινωνικές ταυτότητες.

Προκατάληψη

Η προκατάληψη είναι η αρνητική προδιάθεση εναντίον μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων που βασίζεται σε αυθαίρετες, άδικες και άκαμπτες γενικεύσεις και στερεότυπες πεποιθήσεις και απεικονίσεις που αποδίδονται στη συγκεκριμένη ομάδα (πολιτισμική, εθνική, θρησκευτική ή άλλη ομάδα), π.χ. αρνητικές στάσεις απέναντι στους μουσουλμάνους, γιατί υποτίθεται ότι τείνουν προς τη βία και την τρομοκρατία. Η προκατάληψη μπορεί επίσης να έχει θετική χροιά, π.χ. τη θετική στάση απέναντι στο γεγονός ότι ο δυτικός «τρόπος σκέψης» είναι πιο «πολιτισμένος» και «ανώτερος» από άλλους.

Σtereότυπο

Η υπεργενικευμένη, αξιολογική, απλοποιημένη, υπερβολική αντίληψη/αναπαράσταση μιας ομάδας ανθρώπων για να δικαιολογήσουμε τη στάση μας απέναντί τους, π.χ. «Οι Γερμανοί είναι σκληρά εργαζόμενοι, οργανωμένοι και ψυχροί ενώ οι Έλληνες είναι φιλικοί και φιλόξενοι», «όλες οι γυναίκες είναι κακοί οδηγοί», «Οι ομοφυλόφιλοι δεν είναι κανονικοί άνθρωποι», «Οι μαύροι είναι καλύτεροι αθλητές», «Οι Ιάπωνες είναι σκληρά εργαζόμενοι και πειθαρχημένοι». Τα στερεότυπα δημιουργούν λανθασμένες θετικές ή αρνητικές προσδοκίες των ανθρώπων που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη ομάδα.

Ξενοφοβία

Η ξενοφοβία είναι ο φόβος εναντίον των ατόμων που εκλαμβάνονται ως ξένα ή από διαφορετικούς πολιτισμούς. Χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις αρνητικές στάσεις απέναντι στους μετανάστες και τους

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

ξένους πολιτισμούς. Είναι ένα αίσθημα φόβου ή αγανάκτησης/αποστροφής απέναντί τους. Η ξενοφοβία μπορεί να προέρχεται από διάφορες πηγές, όπως οικονομικές ανησυχίες, πολιτισμικές διαφορές ή πολιτικούς παράγοντες. Σύμφωνα με τις ξενοφοβικές αντιλήψεις, οι ξένοι ευθύνονται για τα περισσότερα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα και φαινόμενα που μπορεί να εμφανιστούν. Η αντιμετώπιση της ξενοφοβίας απαιτεί την προώθηση της πολιτισμικής κατανόησης, της ανεκτικότητας και της ενσυναίσθησης. Η προώθηση του ανοιχτού διαλόγου, η αμφισβήτηση των στερεοτύπων και η αποδοχή της διαφορετικότητας είναι ουσιαστικά βήματα για την οικοδόμηση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς που εκτιμούν τους ανθρώπους από όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Υποαναφορά

Η υποαναφορά αναφέρεται στο φαινόμενο όπου περιστατικά, ζητήματα ή γεγονότα δεν αναφέρονται ή τεκμηριώνονται στον βαθμό που συμβαίνουν. Είναι, επομένως, η αποτυχία στην αναφορά ή η υπο-αναφορά ρατσιστικών/μεροληπτικών περιστατικών. Συμβαίνει συχνά σε περιπτώσεις όπου άτομα ή ομάδες μπορεί να διστάζουν να αναφέρουν λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως ο φόβος για αντίποινα, το κοινωνικό στίγμα, η έλλειψη εμπιστοσύνης ή η αντίληψη ότι η αναφορά δεν θα οδηγήσει σε ουσιαστική δράση. Η ανεπαρκής αναφορά μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες, καθώς τα θύματα μπορεί να αισθάνονται ανασφαλή ή να αισθάνονται ότι έχει αποδοθεί δικαιοσύνη. Μπορεί να αισθάνονται αποδυναμωμένοι και τελικά να αποδέχονται παθητικά και μοιρολατρικά τέτοια περιστατικά. Μπορεί επίσης να επηρεάσει τη σχολική κοινότητα καθώς ο ρατσισμός και οι διακρίσεις αρχίζουν να γίνονται ανεκτοί και αποδεκτοί, καθιστώντας έτσι αδύνατη την έγκαιρη και αποφασιστική απάντηση σε τέτοια περιστατικά.

Μισαλλοδοξία

Η μισαλλοδοξία αναφέρεται σε μια άρνηση ή απροθυμία να αποδεχθεί ή να σεβαστεί πεποιθήσεις, πρακτικές ή άτομα διαφορετικά από τα δικά του. Περιλαμβάνει μια άκαμπτη στάση απέναντι στη διαφορετικότητα και μπορεί να εκδηλωθεί ως προκατάληψη, διάκριση ή ακόμα και εχθρότητα απέναντι σε όσους έχουν διαφορετικές απόψεις ή ανήκουν σε διαφορετικές ομάδες. Είναι το μίσος, η έλλειψη ανεκτικότητας και ο μη-σεβασμός απέναντι σε διαφορετικές συμπεριφορές, αντιλήψεις, πεποιθήσεις ή ιδέες, που συχνά επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες.

Η μισαλλοδοξία μπορεί να προέλθει από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του φόβου ή της άγνοιας. Μπορεί να εκδηλωθεί με λεκτικές επιθέσεις, αποκλεισμό ή διακρίσεις κατά ατόμων ή ομάδων που θεωρούνται διαφορετικά. Η αντιμετώπισή του περιλαμβάνει την προώθηση του ανοιχτού μυαλού, της ενσυναίσθησης και του σεβασμού για τη διαφορετικότητα.

Πατριωτισμός

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Ο πατριωτισμός είναι μια πολιτική ιδεολογία που δίνει έμφαση στην υπερηφάνεια και την πίστη στο έθνος ή τη χώρα του. Συχνά περιλαμβάνει μια ισχυρή αίσθηση της εθνικής ταυτότητας και μια πίστη στην πολιτιστική, ιστορική και πολιτική σημασία του έθνους. Είναι η υπερβολική και αποκλειστική προσήλωση στην έννοια του έθνους και στα ιδανικά που κατέχει, που χαρακτηρίζεται από τη διάκριση των εθνών σε ανώτερα και κατώτερα, με το πρώτο να προσπαθεί να επιβληθεί στα δεύτερα και να εδραιώσει την κυριαρχία.

Ο πατριωτισμός μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορες μορφές, από μια υγιή υπερηφάνεια για την κουλτούρα και την κληρονομιά του ατόμου μέχρι πιο ακραίες εκφράσεις που δίνουν προτεραιότητα στο δικό του έθνος έναντι των άλλων, κάτι που εξελίσσεται σε εθνικισμό. Η εξισορρόπηση του πατριωτισμού με τον σεβασμό της παγκόσμιας συνεργασίας και κατανόησης είναι ζωτικής σημασίας. Ο εποικοδομητικός πατριωτισμός επιδιώκει να υποστηρίξει τα εθνικά συμφέροντα, ενώ αναγνωρίζει επίσης τη διασύνδεση του κόσμου και τη σημασία της συλλογικής εργασίας για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων.

Ταυτότητα

Η ταυτότητα είναι μια πολύπλευρη έννοια που διαμορφώνει τον τρόπο που βλέπουμε τον εαυτό μας και τη θέση μας στον κόσμο. Περιλαμβάνει πολιτιστικές, φυλετικές, εθνοτικές και εθνικές πτυχές που επηρεάζονται τόσο από τον προσωπικό προβληματισμό όσο και από τα κοινωνικά πρότυπα. Είναι δυναμικό και μπορεί να εξελιχθεί λόγω εμπειριών και ανάπτυξης. Η αναγνώριση διαφορετικών ταυτοτήτων είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς και αρμονίας. Οι αντιλήψεις ενός ατόμου ότι ανήκει σε μια συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων που μπορεί να μοιράζονται κάποια κοινά «χαρακτηριστικά». Η αντίληψη συνοδεύεται από τη σχετική συναισθηματική και αξιολογική σημασία που αποδίδεται στη συγκεκριμένη ομάδα και στα χαρακτηριστικά της. Επιπλέον, μπορεί να είναι η αντίληψη του πώς αντιλαμβάνονται οι άλλοι ένα άτομο. Οι διαφορές που μπορεί να υπάρχουν ως προς το πώς μια ομάδα ορίζει τον εαυτό της και πώς οι άλλοι ορίζουν την ομάδα μπορεί να προκαλέσουν εντάσεις, συγκρούσεις ή παρεξηγήσεις. Σύμφωνα με διαφορετικές κοινωνιολογικές και ψυχολογικές θεωρίες, οι ταυτότητές μας (που μπορεί να ποικίλουν σε αριθμό) «κατασκευάζονται» μέσω μιας σειράς πράξεων, λέξεων, πολιτικών και της κοινωνικής μας ζωής. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την επιστημονική κοινότητα, δεν υπάρχουν στοιχεία για σύνδεση μεταξύ της βιολογίας και οποιουδήποτε είδους «ταυτοτήτων» (π.χ. φυλετική ή εθνική καταγωγή).

Αχρωματοψία

Η έννοια της αχρωματοψίας κρύβει τη φυλετική ανισότητα στο πλαίσιο του φιλελευθερισμού, όπου τονίζεται η κυριαρχία των αρχών της ελεύθερης αγοράς και η αυτονομία του ατόμου να κάνει επιλογές, προσφέροντας φαινομενικά μια ισότιμη πλατφόρμα για την ευημερία και την πρόοδο όλων. Αυτή η αφήγηση υποδηλώνει την απουσία φυλετικών εμποδίων που εμποδίζουν την πορεία οποιουδήποτε προς την επιτυχία. Ταυτόχρονα, η ανισότητα που έχει τις ρίζες της στις φυλετικές διακρίσεις απεικονίζεται ως

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

αποτέλεσμα εγγενών διαδικασιών και όχι ως δυναμική της κοινωνίας. Περιπτώσεις όπως ο οικιστικός διαχωρισμός σε θύλακες ερμηνεύονται ως φυσικές συνέπειες της επιθυμίας να μένει κανείς δίπλα στους «φυλετικούς» ομολόγους του. Η ιδεολογία της αχρωματοψίας αναδιαμορφώνει περαιτέρω την ανισότητα ως υποπροϊόν των πολιτισμικών ανισοτήτων που κληρονομήθηκαν μεταξύ των φυλετικών ομάδων (Hervik, 2015).

Η αχρωματοψία αναφέρεται επίσης σε μια προσέγγιση που αγνοεί τις φυλετικές ή εθνοτικές διαφορές. Ενώ η πρόθεση μπορεί να είναι η προώθηση της ισότητας, η αχρωματοπική προσέγγιση μπορεί να παραβλέψει τις μοναδικές εμπειρίες και τις συστημικές ανισότητες που αντιμετωπίζουν οι περιθωριοποιημένες ομάδες. Η αναγνώριση και η εκτίμηση της διαφορετικότητας σημαίνει αναγνώριση της σημασίας των φυλετικών και εθνοτικών ταυτοτήτων και κατανόηση του αντίκτυπου των κοινωνικών δομών σε διαφορετικές φυλετικές ή εθνοτικές ομάδες. Περιλαμβάνει την αντιμετώπιση των ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας και τη δημιουργία πολιτικών και πρακτικών χωρίς αποκλεισμούς που λαμβάνουν υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες και εμπειρίες όλων των ατόμων.

Αρνητική γλώσσα

Η αρνητική γλώσσα αναφέρεται στη χρήση λέξεων, φράσεων ή εκφράσεων που διαιωνίζουν στερεότυπα, προκαταλήψεις ή διακρίσεις με βάση τη φυλή, την εθνικότητα ή άλλα προστατευμένα χαρακτηριστικά. Πρόκειται για λέξεις που κατηγοριοποιούν και ονομάζουν τους ανθρώπους με βάση κοινά χαρακτηριστικά, όπως το χρώμα του δέρματος, την εθνικότητα ή τη θρησκεία, ενώ εκφράζουν επίσης ένα σύνολο κανόνων.

Διαφορετικότητα

Η διαφορετικότητα αναφέρεται στην παρουσία διαφόρων πολιτισμικών, εθνοτικών, θρησκευτικών και κοινωνικών καταβολών. Η υιοθέτηση της διαφορετικότητας περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που σέβεται και εκτιμά τις διαφορετικές κουλτούρες, την προώθηση του διαλόγου και την άρση των φραγμών για την ένταξη και την ίση συμμετοχή για όλους.

Φυλή

Ο όρος «φυλή» είναι ένα τεχνητό κατασκευάσμα που χρησιμοποιείται για την ταξινόμηση των ανθρώπων με βάση υποτιθέμενες φυσικές και πολιτισμικές ομοιότητες που προέρχονται από τις κοινές καταβολές τους. Παρόλο που όροι όπως «φυλή», «φυλετικές διακρίσεις», «φυλετικές ομάδες» και «διαφυλετικές σχέσεις» χρησιμοποιούνται συνήθως σε δημόσιες, καθημερινές, πολιτιστικές και ακαδημαϊκές συζητήσεις, ωστόσο, δεν έχουν βιολογική ή κυριολεκτική ουσία. Όπως έχει δείξει προφανώς η επιστήμη, η βιολογική κατηγορία της φυλής δεν έχει νόημα όταν πρόκειται για το ανθρώπινο είδος. Παρά το γεγονός ότι δεν έχει βιολογική βάση, ο όρος «φυλή» εξακολουθεί να υπάρχει ως κοινωνική κατασκευή. Σε πολλές κοινωνίες,

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

αποτελεί τη βάση της κοινωνικής δράσης, το θεμέλιο της κυβερνητικής πολιτικής και συχνά τη δικαιολογία για τη διακριτική μεταχείριση μιας ομάδας σε σχέση με άλλες.

Ρατσισμός

Ο ρατσισμός είναι ένα σύστημα πεποιθήσεων που αποδίδει διαφορετική αξία και σημασία σε άτομα ή ομάδες με βάση τη φυλή ή την εθνικότητα τους. Περιλαμβάνει την πίστη στην εγγενή ανωτερότητα ή κατώτεροτητα ορισμένων φυλετικών ομάδων και μπορεί να εκδηλωθεί σε στάσεις, συμπεριφορές, πολιτικές και κοινωνικές δομές. Ο ρατσισμός περιλαμβάνει τόσο μεμονωμένες πράξεις προκατάληψης και διακρίσεων, όσο και μεγαλύτερα συστημικά πρότυπα που οδηγούν σε άνισες ευκαιρίες και αποτελέσματα για διαφορετικές φυλετικές ομάδες. Η αντιμετώπιση του ρατσισμού απαιτεί να αναγνωρίσουμε την ύπαρξή του, να κατανοήσουμε το ιστορικό και κοινωνικό του πλαίσιο και να εργαστούμε ενεργά για να διαλύσουμε τα θεμέλιά του. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση της ισότητας, την αμφισβήτηση πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις και την προώθηση μιας κοινωνίας που σέβεται όλα τα άτομα ανεξάρτητα από την εθνοτική τους καταγωγή.

Θεσμικές διακρίσεις

Είναι οι διακρίσεις που έχουν τις ρίζες τους στους κοινωνικούς μας θεσμούς και στις επίσημες διαδικασίες μας. Είναι αποτέλεσμα νόμων, καταστατικών ή άλλων μέτρων μέσω επίσημων διαδικασιών.

Παραδείγματα από τη Δανία περιλαμβάνουν το λεγόμενο «πακέτο γκέτο» ή τον «κανόνα των 24 ετών», όπου η νομοθεσία είτε άμεσα είτε έμμεσα κάνει διακρίσεις σε βάρος των ανθρώπων λόγω καταγωγής ή η πρόθεση πίσω από αυτήν έχει διακρίσεις. Το «πακέτο γκέτο» είναι μια νομοθεσία της Δανικής κυβέρνησης που στοχεύει στη μείωση της «κοινής οικογενειακής στέγασης» (μη κερδοσκοπική στέγαση που διαχειρίζονται οι σύλλογοι στέγασης), με στόχο τα «γκέτο» στα οποία διαμένουν μετανάστες, πρόσφυγες και μειονότητες. Ο «κανόνας των 24 ετών» από την άλλη πλευρά είναι ένας νόμος για τη μετανάστευση της Δανίας, ο οποίος δεν επιτρέπει τη μετανάστευση και τους γάμους επανένωσης της οικογένειας εάν τα άτομα δεν πληρούν 4 κριτήρια (ελάχιστη ηλικία, δεσμοί, οικονομία και διαμονή). Η διάκριση μετριέται με βάση το αποτέλεσμα και όχι μόνο με βάση το σκοπό. Επομένως, ένας νόμος μπορεί να φαίνεται ουδέτερος, αλλά να έχει αποτέλεσμα όταν επηρεάζει ιδιαίτερα ορισμένες μειονοτικές ομάδες.

Μέσω παραδειγμάτων από την Κύπρο, φαίνεται το γεγονός ότι σύμφωνα με αναφορές, η πλειονότητα των περιστατικών διακρίσεων δεν φτάνουν ποτέ στα δικαστήρια, με το νομικό σύστημα να υποαναφέρει περιστατικά ή ακόμα και να κατηγορεί τα θύματα μετανάστες σε κάποιο βαθμό. Αυτό δείχνει ότι η βάση των κυπριακών θεσμών επικεντρώνεται στην αποσιώπηση περιστατικών και στην παράβλεψή τους παρά στην αντιμετώπιση των ριζών του προβλήματος.

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις

Οι διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις είναι συμπεριφορές που εμφανίζονται όταν μέλη διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων συμμετέχουν σε κοινές δραστηριότητες. Αυτό περιλαμβάνει λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία. Οι πολιτισμικές ομάδες δεν βασίζονται απαραίτητα στην εθνικότητα ή την υπηκοότητα, αλλά μπορούν επίσης να βασίζονται σε επαγγελματικό, οργανωτικό ή θρησκευτικό υπόβαθρο (Spencer-Oatey & Franklin, 2014).

Μη διάκριση

Η μη διάκριση είναι μια θεμελιώδης αρχή που προασπίζει την ισότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Δίνει έμφαση στη δίκαιη μεταχείριση όλων των ατόμων, ανεξάρτητα από τη φυλή, την εθνικότητα, την υπηκοότητα, τη θρησκεία, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή οποιοδήποτε άλλο προστατευόμενο χαρακτηριστικό. Περιλαμβάνει τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών, πρόσβαση σε πόρους και προστασία από τις διακρίσεις και τις προκαταλήψεις. Η απαγόρευση των διακρίσεων κατοχυρώνεται στη διεθνή και εθνική νομοθεσία, με στόχο τη δημιουργία μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς όπου όλοι αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια και σεβασμό.

IV. Αρχές Διαπολιτισμικότητας

Ένταξη και Ισότητα

Η υιοθέτηση της ένταξης και της ισότητας σε μια κοινωνία περιλαμβάνει μια θεμελιώδη αναγνώριση των διαφορετικών πολιτισμών, παραδόσεων και ταυτοτήτων που συνυπάρχουν μέσα σε αυτήν. Αυτή η ικανότητα περιλαμβάνει προληπτική δέσμευση και υπεράσπιση για την ένταξη και τη δίκαιη μεταχείριση ατόμων από διάφορα υπόβαθρα. Στον πυρήνα της, αυτή η ικανότητα απαιτεί την αναζήτηση γνώσεων για διαφορετικά συστήματα πεποιθήσεων, έθιμα, γλώσσες και αξίες. Περιλαμβάνει την καλλιέργεια μιας ανοιχτόμυαλης προσέγγισης που εκτιμά τον πλούτο που προκαλούν αυτές οι διαφορές, ενώ αναγνωρίζει την καθολικότητα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και δικαιωμάτων.

Κεντρικό στοιχείο αυτής της ικανότητας είναι η καλλιέργεια της πολιτιστικής ευαισθησίας, που επιτρέπει στα άτομα να πλοηγούνται στις αλληλεπιδράσεις τους με χάρη και σεβασμό, υπερβαίνοντας πιθανούς πολιτιστικούς φραγμούς. Απαιτεί την ικανότητα αντίληψης και εκτίμησης εκφράσεων ή πεποιθήσεων, κατανοώντας ότι αυτό που μπορεί να είναι αποδεκτό ή σημαντικό σε έναν πολιτισμό μπορεί να διαφέρει σημαντικά σε έναν άλλο.

Επιπλέον, η προώθηση της ενσωμάτωσης είναι μια βασική πτυχή. Περιλαμβάνει την ενεργό ενασχόληση με διαφορετικές κοινότητες, τη δημιουργία χώρων όπου όλοι νιώθουν ευπρόσδεκτοι, εκτιμημένοι και

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

εξουσιοδοτημένοι να συνεισφέρουν τις μοναδικές τους προοπτικές. Αυτό απαιτεί την άρση των φραγμών, είτε είναι κοινωνικοί, οικονομικοί είτε συστημικοί, που εμποδίζουν την πλήρη συμμετοχή και εκπροσώπηση περιθωριοποιημένων ομάδων μέσα στην κοινωνία.

Αλληλεπιδράσεις

Η αποτελεσματική αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτισμών απαιτεί ένα πολύπλευρο σύνολο ικανοτήτων που υπερβαίνει τις απλές γλωσσικές ικανότητες. Περιλαμβάνει μια βαθιά κατανόηση των προτύπων συμπεριφοράς, των εθίμων και των αξιών που στηρίζουν διάφορες πολιτιστικές ταυτότητες. Περιλαμβάνει τον έλεγχο όχι μόνο του προφορικού ή γραπτού λόγου, αλλά και την κατανόηση των συνθηκών μη λεκτικής επικοινωνίας, όπως η γλώσσα του σώματος, οι χειρονομίες και οι εκφράσεις.

Η ενεργητική ακρόαση, η πρακτική της παρατήρησης τόσο λεκτικών όσο και μη λεκτικών μηνυμάτων που αποστέλλονται, είναι επίσης σημαντική για την επιτυχή διαπολιτισμική επικοινωνία. Μέσω της ενεργητικής ακρόασης, τα άτομα μπορούν να αναπτύξουν ενσυναίσθηση, εκτίμηση και σεβασμό για διαφορετικές απόψεις, καλλιεργώντας ένα περιβάλλον που ευνοεί την αμοιβαία κατανόηση και συνεργασία.

Επιπλέον, η γνώση των τεχνικών επίλυσης συγκρούσεων είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική πλοήγηση στις πολιτισμικές διαφορές. Οι συγκρούσεις που προκύπτουν από πολιτιστικές παρανοήσεις ή αποκλίνουσες απόψεις είναι αναπόφευκτες σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Τα άτομα που είναι έμπειρα στην επίλυση συγκρούσεων έχουν την ικανότητα να πλοηγούνται εποικοδομητικά σε αυτές, να αναζητούν κοινό έδαφος και να βρίσκουν λύσεις που σέβονται τις διαφορετικές απόψεις ενώ ενθαρρύνουν την αρμονία και τον αμοιβαίο σεβασμό.

Πλεονέκτημα διαφορετικότητας

Η αναγνώριση της διαφορετικότητας ξεκινά με την αναγνώριση της πολύπλευρης φύσης της διαφορετικότητας και τον ενστερνισμό των προοπτικών, των εμπειριών και των ταλέντων που πηγάζουν από πολιτισμικές διαφορές. Τα άτομα που είναι έμπειρα σε αυτήν την πτυχή κατανοούν πώς να καλλιεργήσουν ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς όπου η συνεισφορά όλων γίνεται σεβαστή και ενσωματωμένη. Εκτιμούν την αξία των διαφορετικών προσεγγίσεων για την επίλυση προβλημάτων, αναγνωρίζοντας ότι διαφορετικές ομάδες δημιουργούν συχνά πιο ολοκληρωμένες λύσεις λόγω των ποικίλων γνώσεων και της τεχνογνωσίας τους.

Επιπλέον, είναι απαραίτητη η προώθηση ενός περιβάλλοντος που ενθαρρύνει την καινοτόμο σκέψη αξιοποιώντας ποικίλες απόψεις. Η διαφορετικότητα καλλιεργεί ένα γόνιμο έδαφος για καινοτομία. Κατανοώντας διαφορετικές προοπτικές, τα άτομα αποκτούν πρόσβαση σε μια πληθώρα ιδεών και προσεγγίσεων που μπορούν να πυροδοτήσουν τη δημιουργικότητα και τις αντισυμβατικές λύσεις σε περίπλοκες προκλήσεις. Αυτό περιλαμβάνει τη δημιουργία χώρων όπου τα άτομα αισθάνονται άνετα να μοιράζονται τις μοναδικές ιδέες τους χωρίς το φόβο να κριθούν, ενθαρρύνοντας μια κουλτούρα ανοιχτού μυαλού και περιέργειας.

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Διαπολιτισμικές πόλεις

Η οικοδόμηση και η διατήρηση διαπολιτισμικών πόλεων απαιτεί μια ενσωματωμένη και ολοκληρωμένη προσέγγιση που να περιλαμβάνει διάφορες πτυχές της κοινωνικής ανάπτυξης και του αστικού σχεδιασμού. Η υπεράσπιση πολιτικών που προάγουν τη συμπερίληψη και την κοινωνική συνοχή στο αστικό περιβάλλον είναι μια θεμελιώδης πτυχή αυτής της ικανότητας. Περιλαμβάνει την ενεργό συμμετοχή και την υποστήριξη πρωτοβουλιών που στοχεύουν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς όπου άτομα από διαφορετικά πολιτιστικά υπόβαθρα αισθάνονται ότι έχουν αξία και σεβασμό. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει την υπεράσπιση νόμων κατά των διακρίσεων, την ισότιμη πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και τις πολιτικές που προωθούν την κοινωνική ένταξη μεταξύ των διαφορετικών κοινοτήτων.

Η ενασχόληση με διαφορετικές κοινότητες είναι άλλο ένα κρίσιμο στοιχείο. Η αποτελεσματική δέσμευση της κοινότητας περιλαμβάνει τη δημιουργία ουσιαστικών διαλόγων και συνεργασιών με εκπροσώπους από διάφορες πολιτιστικές ομάδες εντός της πόλης. Ακούγοντας τις ανάγκες, τις ανησυχίες και τις φιλοδοξίες τους, τα άτομα μπορούν να καλλιεργήσουν την κατανόηση, να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη και να δημιουργήσουν πλατφόρμες συνεργασίας. Αυτή η δέσμευση ενθαρρύνει την αίσθηση του ανήκειν και της ενδυνάμωσης μεταξύ των μελών της κοινότητας, διασφαλίζοντας ότι οι φωνές τους ακούγονται και ότι η συνεισφορά τους εκτιμάται.

1. Εθνοκεντρισμός εναντίον Πολιτισμικού Σχετικισμού:

Τι είναι Εθνοκεντρισμός

Ο εθνοκεντρισμός ενσωματώνει ένα σύστημα πεποιθήσεων που έχει βασιστεί σε λευκούς, όπου τα άτομα θεωρούν την πολιτισμική τους ομάδα ως ανώτερη από τους άλλους. Περιλαμβάνει την αξιολόγηση και την κρίση άλλων πολιτισμών με βάση αποκλειστικά τα πρότυπα, τις αξίες και τις πρακτικές της δικής του κουλτούρας. Αυτή η προοπτική οδηγεί συχνά σε μεροληπτικές ερμηνείες και κρίσεις κοινωνιών ή ομάδων που δεν συμμορφώνονται με τα πολιτισμικά πρότυπα κάποιου.

Ο εθνοκεντρισμός οδηγεί τα άτομα να αντιλαμβάνονται τη δική τους κουλτούρα ως το σημείο αναφοράς με το οποίο θα πρέπει να μετρώνται όλοι οι άλλοι. Διαδίδει την ιδέα ότι ο τρόπος ζωής τους είναι εγγενώς ανώτερος ή «σωστός» σε σύγκριση με άλλες πολιτισμικές πρακτικές. Κατά συνέπεια, οι πολιτισμοί που αποκλίνουν από τους κανόνες τους μπορεί να θεωρηθούν παράξενοι, κατώτεροι ή ακόμα και πρωτόγονοι.

Τα άτομα με εθνοκεντρική προοπτική συχνά στερούνται εκτίμησης για τον πλούτο και την ποικιλομορφία άλλων πολιτισμών. Αντί να επιδιώκουν να κατανοήσουν και να μάθουν από διαφορετικές πολιτισμικές προοπτικές, μπορεί να τις απορρίψουν ή να τις αγνοήσουν εντελώς. Αυτή η νοοτροπία μπορεί να οδηγήσει σε παρεξηγήσεις, στερεότυπα και περιορισμένη κοσμοθεωρία.

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Για να ξεπεραστεί ο εθνοκεντρισμός, η ενίσχυση της πολιτιστικής συνείδησης και της εκπαίδευσης είναι ζωτικής σημασίας. Η ενθάρρυνση των ατόμων να μάθουν για διαφορετικούς πολιτισμούς και η προώθηση της ανοιχτόμυαλης σκέψης και της ενσυναίσθησης απέναντι σε διαφορετικές προοπτικές μπορεί να διευρύνει την κατανόηση και το σεβασμό για την πολιτιστική πολυμορφία. Η ενθάρρυνση των διαπολιτισμικών ανταλλαγών και αλληλεπιδράσεων βοηθά περαιτέρω στην ανάπτυξη της αμοιβαίας κατανόησης και εκτίμησης.

Τι είναι ο Πολιτιστικός Σχετικισμός

Ο πολιτισμικός σχετικισμός είναι μια προσέγγιση που δίνει προτεραιότητα στην κατανόηση και ανάλυση εθίμων και πεποιθήσεων στο πλαίσιο κάθε πολιτισμού, αποφεύγοντας την επιβολή των κανόνων ενός πολιτισμού σε έναν άλλο. Αναγνωρίζει ότι πολλές κοινωνίες έχουν μοναδικά έθιμα, πεποιθήσεις και τρόπο ζωής και επιδιώκει να τα κατανοήσει χωρίς να κρίνει την ηθική τους.

Σύμφωνα με τη θεωρία του πολιτισμικού σχετικισμού, κάθε πολιτισμός έχει αξία και πρέπει να κατανοηθεί στο πλαίσιο της εποχής του. Απορρίπτει την ιδέα ότι οποιοσδήποτε πολιτισμός είναι θεμελιωδώς καλύτερος από έναν άλλο και απέχει από την αξιολόγηση ή την αντιπαράθεση πολιτιστικών εθίμων με εκείνα άλλων πολιτισμών. Οι άνθρωποι που υιοθετούν αυτή την άποψη στοχεύουν να σέβονται την πολιτισμική ποικιλία χωρίς να επιβάλλουν τους κανόνες τους στους άλλους.

Ο πολιτισμικός σχετικισμός διευκολύνει μια βαθύτερη κατανόηση άλλων πολιτισμικών απόψεων και εθίμων, με αποτέλεσμα πιο σημαντικές ανταλλαγές και συνεργατικές προσπάθειες μεταξύ ετερογενών κοινοτήτων. Προωθεί την ανοχή στις πολιτισμικές διαφορές, η οποία μειώνει τις κακές επικοινωνίες και τις διαφωνίες που προκαλούνται από εσφαλμένες ερμηνείες ή προκαταλήψεις.

Οι άνθρωποι που υποστηρίζουν τον πολιτισμικό σχετικισμό πρέπει να αναπτύξουν μια στάση που εκτιμά και σέβεται τις πολιτισμικές απόψεις των άλλων ανθρώπων. Αυτό συνεπάγεται τη συνειδητοποίηση ότι κάθε πολιτισμός είναι διαφορετικός και ότι οι αξίες, οι πεποιθήσεις και τα έθιμα του καθενός πρέπει να ερμηνεύονται μέσα σε ένα πολιτισμικό πλαίσιο. Μέσω της καλλιέργειας μιας στάσης ενσυναίσθησης και ανοιχτού μυαλού, οι άνθρωποι μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα την πολιτισμική ποικιλία.

I. Διαστάσεις ταυτότητας

Το Πλαίσιο Ικανοτήτων στο έργο STOP-RACISM στοχεύει να συμπεριλάβει μια ευρύτερη, πιο περιεκτική κατανόηση της ταυτότητας. Η ταυτότητα, σε όλη της την πολυπλοκότητα, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αλληλεπιδρούν μέσα στις κοινωνίες τους και αντιλαμβάνονται τον κόσμο γύρω τους. Για να αντιμετωπιστούν συνολικά οι διάφορες πτυχές της ταυτότητας, αυτή η ενότητα χωρίζεται σε τρία μέρη: Προσωπική/Ψυχολογική/Συναισθηματική Ταυτότητα, Νομική Ταυτότητα και Πολιτιστική

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Ταυτότητα. Κάθε μία από αυτές τις διαστάσεις συμβάλλει μοναδικά στη διαμόρφωση της αίσθησης του εαυτού και καθορίζει τις αλληλεπιδράσεις και τις εμπειρίες τους σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Προσωπική/Ψυχολογική/Συναισθηματική Ταυτότητα

Στο Πλαίσιο Ικανοτήτων, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην Προσωπική, Ψυχολογική και Συναισθηματική Ταυτότητα. Αυτή η ενότητα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι αναπτύσσουν μια κατανόηση της ταυτότητάς τους μέσα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο. Η ενότητα στοχεύει επίσης στην ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων που επιτρέπουν στους νέους να κατανοήσουν καλύτερα και να διερευνήσουν τα εσωτερικά τους τοπία σε σχέση με τον εξωτερικό κόσμο.

Η ανάπτυξη αυτών των ικανοτήτων είναι ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας στις ποικιλόμορφες και διασυνδεδεμένες κοινωνίες μας, όπου τα άτομα διαπραγματεύονται συνεχώς την προσωπική και κοινωνική τους ταυτότητα. Εστιάζοντας σε αυτές τις πτυχές, το πλαίσιο επιδιώκει να ενδυναμώσει τους νέους με τα εργαλεία που χρειάζονται για να αξιολογήσουν κριτικά τη θέση τους στην κοινωνία, να αναπτύξουν ανθεκτικότητα έναντι αρνητικών κοινωνικών επιρροών και να καλλιεργήσουν μια αίσθηση του ανήκειν που υπερβαίνει τα πολιτισμικά σύνορα.

Τώρα, ας αναλύσουμε τις συγκεκριμένες ενότητες:

1. Αυτοσυνείδηση στην κοινωνία:

Ικανότητα: Κριτικός Αυτο-Αναστοχασμός

Αυτή η ικανότητα περιλαμβάνει την ικανότητα κριτικής σκέψης σχετικά με τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις συμπεριφορές κάποιου μέσα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο. Περιλαμβάνει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι κοινωνικοί κανόνες και αξίες επηρεάζουν την προσωπική ταυτότητα και την αυτοαντίληψη. Για παράδειγμα, μια δραστηριότητα εστιασμένη στις ικανότητες μπορεί να περιλαμβάνει ασκήσεις ημερολογίου όπου οι νέοι προβληματίζονται για το πώς τα κοινωνικά μηνύματα έχουν διαμορφώσει τις απόψεις τους για την επιτυχία και την προσωπική αξία. Πώς να αναπτύξετε: Συμμετέχετε σε αναστοχαστικές πρακτικές όπως το ημερολόγιο, οι ασκήσεις ενσυνειδητότητας ή οι καθοδηγούμενες συνεδρίες αυτο-προβληματισμού. Αυτές οι δραστηριότητες ενθαρρύνουν τα άτομα να σκεφτούν τις δικές τους σκέψεις, τα συναισθήματα και τις πράξεις στο πλαίσιο των κοινωνικών επιρροών. Οι καθοδηγούμενες συζητήσεις που προκαλούν τους συμμετέχοντες να αναλύσουν πώς οι επιλογές ζωής και η αυτοαντίληψή τους διαμορφώνονται από εξωτερικούς παράγοντες όπως τα μέσα ενημέρωσης και οι πολιτιστικοί κανόνες μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές.

Ικανότητα: Ανθεκτικότητα Έναντι Κοινωνικών Στερεοτύπων

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Η οικοδόμηση ανθεκτικότητας έναντι των κοινωνικών στερεοτύπων επιτρέπει στα άτομα να διατηρούν μια υγιή εικόνα του εαυτού τους απέναντι σε εξωτερικές πιέσεις. Αυτό περιλαμβάνει την αναγνώριση και την αντίσταση στα αρνητικά στερεότυπα και τις κοινωνικές προσδοκίες. Τα σενάρια παιχνιδιού ρόλων όπου οι νέοι εξασκούνται στην αντίσταση σε στερεοτυπικές υποθέσεις μπορεί να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για την ανάπτυξη αυτής της ικανότητας. Πώς να αναπτύξετε: Εκπαιδευτικά κείμενα που εκθέτουν και καταρρίπτουν κοινά στερεότυπα. Οι ασκήσεις ρόλων και η μάθηση βάσει σεναρίων μπορούν να βοηθήσουν τους νέους να εξασκηθούν στην ανθεκτικότητα και την αντίσταση στις κοινωνικές πιέσεις και στερεότυπα. Επιπλέον, η ανθεκτικότητα μπορεί να οικοδομηθεί μέσω της καθοδήγησης των νέων στην κατανόηση και την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων.

2. Αίσθηση του Ανήκειν:

Ικανότητα: Ανάπτυξη Διαπροσωπικών Σχέσεων χωρίς Αποκλεισμούς

Αυτή η ικανότητα αφορά την οικοδόμηση συνδέσεων που καλλιεργούν την αίσθηση του ανήκειν. Περιλαμβάνει τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για τη δημιουργία κοινωνικών δικτύων υποστήριξης χωρίς αποκλεισμούς. Οι δραστηριότητες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν ομαδικά έργα ή συζητήσεις που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή διαφορετικών εμπειριών και την εκτίμηση διαφορετικών. Πώς να αναπτύξετε: Ομαδικές δραστηριότητες που προωθούν την οικοδόμηση της ομάδας και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ διαφορετικών συμμετεχόντων. Συνεργατικά έργα όπου νέοι με διαφορετικό υπόβαθρο συνεργάζονται για να ενισχύσουν την κατανόηση και την αποδοχή.

Ικανότητα: Πλοήγηση στην Πολιτιστική Ταυτότητα μέσα σε Διαφορετικές Ομάδες

Αυτή η ικανότητα επιτρέπει στα άτομα να αισθάνονται ότι ανήκουν κάπου, ενώ σέβονται και εκτιμούν την ποικιλομορφία των άλλων. Οι πρακτικές εφαρμογές μπορεί να περιλαμβάνουν προγράμματα πολιτιστικών ανταλλαγών ή πρωτοβουλίες καθοδήγησης από ομοτίμους που επικεντρώνονται στην ανταλλαγή και κατανόηση διαφορετικών πολιτιστικών ταυτοτήτων. Πώς να αναπτύξετε: Πλατφόρμες για πολιτιστικές ανταλλαγές, όπως φόρουμ συζήτησης, προγράμματα πολιτιστικής κατανόησης ή διεθνείς σύνοδοι κορυφής νέων. Αυτές οι πλατφόρμες μπορούν να προσφέρουν ευκαιρίες στους νέους να μοιραστούν το πολιτιστικό τους υπόβαθρο και να μάθουν για τους άλλους, βοηθώντας τους να περιηγηθούν και να επιβεβαιώσουν την ταυτότητά τους μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο.

Νομική Ταυτότητα

Η διάσταση της νομικής ταυτότητας στο πλαίσιο ικανοτήτων επικεντρώνεται στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο το νομικό καθεστώς ενός ατόμου διαπλέκεται με τα συναισθήματα του ανήκειν και της ένταξης στην κοινωνία. Για τους νέους, η κατανόηση αυτής της σχέσης είναι ζωτικής σημασίας, καθώς επηρεάζει την

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

ικανότητά τους να έχουν πρόσβαση σε δικαιώματα, πόρους και ευκαιρίες. Ακολουθούν ορισμένες ικανότητες που πρέπει να αναπτυχθούν:

Ικανότητα: Κατανόηση του Αντίκτυπου του Νομικού Καθεστώτος

Επικεντρώνεται στην αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο το νομικό καθεστώς ενός ατόμου μπορεί να επηρεάσει την πρόσβασή του σε κοινωνικά οφέλη και δικαιώματα, όπως η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη, η απασχόληση και η νομική προσφυγή.

Πώς να αναπτύξετε: Εκπαιδευτικά άρθρα που περιγράφουν λεπτομερώς πώς η νομική ταυτότητα επηρεάζει την πρόσβαση σε διάφορα κοινωνικά οφέλη, όπως η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη και η ψηφοφορία. Η συλλογή άρθρων θα πρέπει να περιλαμβάνει σενάρια πραγματικής ζωής που απεικονίζουν τις πρακτικές συνέπειες της νομικής ταυτότητας στην καθημερινή ζωή. Για παράδειγμα, δραστηριότητες όπου οι νέοι πλοηγούνται σε διαφορετικές γραφειοκρατικές διαδικασίες μπορούν να ενισχύσουν την κατανόησή τους για αυτά τα ζητήματα.

Ικανότητα: Υπεράσπιση για Νομική Ένταξη

Ενδυνάμωση των νέων ώστε να υποστηρίζουν νομικές πρακτικές και πολιτικές χωρίς αποκλεισμούς που διασφαλίζουν ίσα δικαιώματα και προστασία για τα άτομα ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς.

Πώς να αναπτυχθείτε: Οι νέοι που συμμετέχουν σε προγράμματα υπεράσπισης ή εκστρατείες που στοχεύουν στην προώθηση των δικαιωμάτων ατόμων με διαφορετικά νομικά καθεστώτα μπορούν να βοηθήσουν πάρα πολύ. Για παράδειγμα, οι νέοι μπορούν να συμμετέχουν σε διασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών, να συμμετέχουν σε ομάδες υπεράσπισης ή να συμμετέχουν σε προγράμματα κοινωφελούς εργασίας που εργάζονται με περιθωριοποιημένες κοινότητες. Αυτή η πρακτική εμπειρία μπορεί να τους βοηθήσει να κατανοήσουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με βάση το νομικό τους καθεστώς και τη σημασία της νομικής ένταξης.

Ικανότητα: Εξερεύνηση της Νομικής Ταυτότητας σε Πολυπολιτισμικές Κοινωνίες

Περιλαμβάνει την κατανόηση της πολυπλοκότητας και των προκλήσεων της διατήρησης μιας νομικής ταυτότητας σε ποικίλα πολιτιστικά πλαίσια, τονίζοντας την αλληλεπίδραση μεταξύ νομικού καθεστώτος και πολιτιστικής ολοκλήρωσης.

Πώς να αναπτύξετε: Δημιουργήστε ευκαιρίες για αλληλεπίδραση με νομικούς επαγγελματίες και ηγέτες της κοινότητας που ασχολούνται με πολυπολιτισμικά νομικά ζητήματα. Οι συζητήσεις πάνελ, η συμμετοχή σε κοινοτικά κέντρα μπορούν να παράσχουν πρακτικές γνώσεις για το πώς η νομική ταυτότητα διαμορφώνει τη θέση κάποιου σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Ικανότητα: Ευαισθητοποίηση σε Θέματα Δικαιωμάτων και Νομική Παιδεία

Ενίσχυση της γνώσης των πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προωθώντας την κατανόηση των προσωπικών δικαιωμάτων και ευθυνών σε ένα νομικό πλαίσιο, ζωτικής σημασίας για μια ενημερωμένη ιθαγένεια.

Πώς να αναπτύξετε: Εκπαιδευτικό υλικό που επικεντρώνεται στα πολιτικά δικαιώματα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον νομικό γραμματισμό προσαρμοσμένο για νεανικό κοινό. Η χρήση ψηφιακών πλατφορμών, όπως εφαρμογές ή διαδικτυακά μαθήματα που διδάσκουν σχετικά με τα νομικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις με ελκυστικό τρόπο, μπορεί επίσης να είναι επωφελής.

Πολιτιστική Ταυτότητα

Η πολιτιστική ταυτότητα αποτελεί κρίσιμο μέρος του πλαισίου ικανοτήτων STOP-RACISM. Αυτή η ενότητα χωρίζεται σε δύο υποενότητες, καθεμία από τις οποίες επικεντρώνεται σε διαφορετικές πτυχές της πολιτιστικής ταυτότητας και τον αντίκτυπό τους στους νέους. Ας ανακαλύψουμε περισσότερα για κάθε μέρος:

1. **Επίδραση του Πολιτισμού, της Υπηκοότητας, της Φυλής, της Εθνικότητας, του Φύλου, της Θρησκείας στη Συλλογική Γνώση και Αφήγηση:**

Αυτή η υποενότητα εμβαθύνει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο διάφορες πτυχές της ταυτότητας ενός ατόμου, όπως ο πολιτισμός, η υπηκοότητα, η φυλή, η εθνικότητα, το φύλο και η θρησκεία, διαμορφώνουν τις αντιλήψεις τους για τον κόσμο και συμβάλλουν στη συλλογική αφήγηση μιας κοινωνίας. Διερευνά πώς αυτές οι πτυχές ταυτότητας επηρεάζουν τη συλλογική γνώση, τις αξίες και τις πεποιθήσεις διαφορετικών ομάδων και πώς παίζουν ρόλο στη δημιουργία μιας αίσθησης του ανήκειν και της ένταξης μέσα σε μια κοινότητα. Η εστίαση είναι στην αναγνώριση και την εκτίμηση των διαφορετικών συνεισφορών διαφόρων ομάδων ταυτότητας στην κοινή κοινωνική αφήγηση.

Πώς να αναπτύξετε:

Συμμετοχή σε Δραστηριότητες Πολιτιστικής Εξερεύνησης: Οι νέοι μπορούν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες όπως προγράμματα πολιτιστικών ανταλλαγών, εργαστήρια και σεμινάρια που τους εκθέτουν σε διάφορες πολιτιστικές αφηγήσεις και ιστορίες. Αυτό μπορεί να τους βοηθήσει να κατανοήσουν πώς διαφορετικές πτυχές της ταυτότητας (όπως η φυλή, το φύλο και η θρησκεία) διαμορφώνουν τη συλλογική γνώση και τις κοινωνικές αφηγήσεις.

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Φόρουμ Συζήτησης και Συνεδρίες Αφήγησης: Ενθαρρύνετε τους νέους να συμμετέχουν σε φόρουμ όπου μπορούν να μοιραστούν τις δικές τους εμπειρίες και να ακούσουν άλλους. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει συνεδρίες αφήγησης που επικεντρώνονται σε προσωπικές αφηγήσεις που σχετίζονται με την πολιτιστική ταυτότητα, προωθώντας μια βαθύτερη κατανόηση των διαφορετικών προοπτικών.

Αναλυτικές Ασκήσεις: Δραστηριότητες που περιλαμβάνουν την ανάλυση αναπαραστάσεων των μέσων ενημέρωσης, ιστορικών κειμένων και τρεχόντων γεγονότων από πολλαπλές πολιτιστικές προοπτικές. Αυτές οι ασκήσεις βοηθούν τους νέους να κατανοήσουν πώς διάφοροι παράγοντες ταυτότητας συμβάλλουν στις κοινωνικές αφηγήσεις και αντιλήψεις του ανήκειν.

2. Εθνοτική Κοινωνικοποίηση:

Η εθνοτική κοινωνικοποίηση αναφέρεται στη διαδικασία μέσω της οποίας τα άτομα μαθαίνουν για τους κανόνες, τις αξίες, τις συμπεριφορές και την πολιτιστική κληρονομιά που συνδέονται με την εθνοτική τους ομάδα. Αυτή η υποενοότητα επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο οι νέοι αποκτούν και εσωτερικεύουν τα πολιτιστικά πρότυπα και τις αξίες των εθνοτικών κοινοτήτων τους και πώς αυτό επηρεάζει την αίσθηση της ταυτότητας και του ανήκειν. Εξετάζει επίσης τον αντίκτυπο της διαβίωσης σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες στη διαμόρφωση εθνοτικής ταυτότητας και τη σημασία της κατανόησης και του σεβασμού των διαφορετικών εθνοτικών υποβάθρων για την προώθηση της συμμετοχικότητας και τη μείωση των πολιτισμικών παρεξηγήσεων.

Σχήμα 1: Φάσεις του Μοντέλου Ανάπτυξης της Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας (DMIS) από τον Bennett, 2017)

Πώς να αναπτύξετε:

Κοινοτικός Εθελοντισμός: Ενθάρρυνση των νέων να συμμετέχουν σε πολιτιστικές εκδηλώσεις εντός της δικής τους και άλλων εθνοτικών κοινοτήτων. Αυτή η έκθεση τους βοηθά να κατανοήσουν τις αποχρώσεις της εθνοτικής κοινωνικοποίησης και τον αντίκτυπό της στην ταυτότητα.

Εκπαιδευτικό Υλικό για την Εθνοτική Ποικιλομορφία: Υλικό που επικεντρώνεται στην ιστορία, τις παραδόσεις και τις συνεισφορές διαφόρων εθνοτικών ομάδων μπορεί να είναι καθοριστικό. Θα πρέπει

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

επίσης να αντιμετωπίσει τα στερεότυπα και τις παρανοήσεις, παρέχοντας μια ισορροπημένη εικόνα των εθνοτικών ταυτοτήτων.

II. Διαπολιτισμικές Ικανότητες

Αυτή η ενότητα περιλαμβάνει σύντομες εισαγωγικές περιγραφές μιας επιλογής διαπολιτισμικών ικανοτήτων και προτάσεις για το πώς μπορούν να αναπτυχθούν αυτές οι διαπολιτισμικές ικανότητες. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι για να αναπτυχθεί η διαπολιτισμική ικανότητα, πρέπει να αντιμετωπιστούν τρεις κύριοι τομείς: (1) ανάπτυξη ταυτότητας, (2) μάθηση για τις πολιτισμικές διαφορές και (3) γεφύρωση ή προσαρμογή συμπεριφοράς με διαφορετικές ομάδες μέσω εμπειριών (π.χ. αναστοχασμός) (Wiersma-Mosley et al., 2023). Ως εκ τούτου, το τμήμα αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί ως μέρος της ανάπτυξης των ικανοτήτων και όχι ως πλήρες εργαλείο από άκρο σε άκρο.

Ενίσχυση της διαπολιτισμικής ευαισθησίας

Πώς να ενισχύσετε τη διαπολιτισμική ευαισθησία;

Ο Dr. Milton J. Bennett δημιούργησε το Μοντέλο Ανάπτυξης της Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας (DMIS) ως πλαίσιο για να εξηγήσει πώς οι άνθρωποι βιώνουν και εμπλέκονται σε πολιτισμικές διαφορές (Bennett, 2017). Το συνεχές του μοντέλου DMIS εκτείνεται από τον εθνοκεντρισμό στον εθνοσχετικισμό.

Το μοντέλο DMIS αποτελείται από έξι (6) κατηγορίες, που εκτείνονται από την πιο εθνοκεντρική κατασκευή της «Άρνησης», έως την πιο εθνοσχετική κατασκευή, την «Ενσωμάτωση». Το μοντέλο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον εντοπισμό, στο που βρίσκεται ένα άτομο, έτσι ώστε να μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή οι κατάλληλες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για τη διευκόλυνση της ανάπτυξης (M. J. Bennett, 2017).

Τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας είναι τα εξής:

Άρνηση	Άμυνα	Ελαχιστοποίηση	Αποδοχή	Προσαρμογή	Ολοκλήρωση

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Ο πολιτισμός κάποιου είναι ο μόνος πραγματικός. Τα μοτίβα πεποιθήσεων, συμπεριφορών και αξιών είναι εμπειρίες διαμφισβήτητες.	Είναι σε θέση να παρατηρήσει τις πολιτιστικές διαφορές, αλλά όχι με πολύπλοκο τρόπο. Οι παρατηρήσεις των πολιτισμικών διαφορών συχνά περιλαμβάνουν αρνητικά στερεότυπα.	Οι άνθρωποι είναι ουσιαστικά παρόμοιοι με τρόπους που μπορούν να εξηγηθούν από τις δικές του πολιτιστικές πεποιθήσεις.	Ο πολιτισμός κάποιου είναι μόνο μία από τις πολλές εξίσου περίπλοκες κοσμοθεωρίες.	Βιώνει τον κόσμο «σαν» να συμμετέχει σε μια διαφορετική κουλτούρα.	Η εμπειρία του εαυτού κάποιου επεκτείνεται για να συμπεριλάβει το σύνολο της ανθρωπότητας μέσα και έξω από διαφορετικές πολιτιστικές κοσμοθεωρίες.

Πίνακας 1: Βασικά χαρακτηριστικά (Caldararu et al., 2021)

Ο Bennett περιγράφει επίσης πώς ένα άτομο μπορεί να προχωρήσει από τη μία κατηγορία στην άλλη, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.

Άρνηση	Άμυνα	Ελαχιστοποίηση	Αποδοχή	Προσαρμογή

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

πρόδοξ να προχωράμε επιλαμβάνει το να ρχίσουμε να λέπουμε τους λους με πιο υγκεκριμένους και ερίπλοκους όπους. Αυτό μπορεί α συμβεί μέσω ροσωπικών ληλεπιδράσεων με λους διαφορετικών ολιτισμών.	να προχωράμε προστά είναι να αγνωρίζουμε ινά σημεία – ίση θρωπιά και κοινές ξίες. Όταν αυτό πιτευχθεί, μπορεί α αρχίσει να απτύσσεται μια ο σύνθετη τανόηση της αφοράς.	ρόδοξ σημαίνει νάπτυξη πολιτιστικής τογνωσίας αγνωρίση ότι όλες οι επιθήσεις, μπεριφορές και οι ξίες κάποιου έχουν ηραστεί από το αίσιο στο οποίο ωνικοποιήθηκαν.	να προχωράς προστά σημαίνει να ποδέχεσαι ότι οι ξίες είναι σχετικές τον πολιτισμό. ατι τέτοιο επιτρέπει κάποιον να βιώσει ν κόσμο όπως ργανώνεται από αφορετικές αξίες. ποδοχή σημαίνει να αίρνεις την ροοπτική ενός λου πολιτισμού υρίς να χάνεις την ροοπτική σου.	να προχωράς προστά σημαίνει συμφιλιώνεις μια υθεντική» υτότητα και να ώθεις άνετα με το γονός ότι κάποιος πορεί να γτιλαμβάνεται και συμπεριφέρεται πολιτισμικά αφορετικούς όπους και να ακολουθεί να είναι εαυτός του.

Πίνακας 2. Δραστηριότητα πρόκλησης (Caldararu et al., 2021). Για μια πιο λεπτομερή και σε βάθος περιγραφή, δείτε (Bennett, 2017).

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να εξερευνήσετε τις πολιτισμικές διαφορές και να μορφωθείτε. Εδώ θα βρείτε μερικές προτάσεις/παραδείγματα για τέτοιες δραστηριότητες:

- Διαβάστε βιβλία από συγγραφείς με διαφορετικό υπόβαθρο από το δικό σας. Επιλέξτε θέματα που σχετίζονται με τη φυλή, την τάξη, το φύλο ή την εθνικότητα.
- Συνεχίστε να μαθαίνετε. Η διά βίου μάθηση είναι επωφελής από πολλές απόψεις. Επιλέξτε μαθήματα, εργαστήρια κ.λπ., εστιάζοντας σε πολιτιστικά θέματα ή διαπολιτισμική επικοινωνία.
- Συμμετοχή σε προγράμματα πολιτιστικών ανταλλαγών. Μάθετε από άλλους για τους πολιτισμούς, τα έθιμα, τις παραδόσεις και τις αξίες τους.

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

- Ανταλλαγή γλωσσών. Η εκμάθηση μιας νέας γλώσσας σας διδάσκει επίσης για τον πολιτισμό των ομιλητών στην μητρική τους γλώσσα.

Ανάπτυξη δεξιοτήτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας

Πώς μπορείτε να εκπαιδευθείτε και να αναπτύξετε τη διαπολιτισμική επικοινωνία;

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι μια σύνθετη διαδικασία μάθησης. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η διαπολιτισμική επικοινωνία αποτελείται από πολλές συνιστώσες. Σύμφωνα με τον Bennett, υπάρχουν τρεις τρόποι για να καλλιεργήσουμε τις ικανότητες διαπολιτισμικής επικοινωνίας: να καλλιεργήσουμε συμπεριφορές που μας παρακινούν, να ανακαλύψουμε τη γνώση που μας ενημερώνει και να αναπτύξουμε δεξιότητες που μας επιτρέπουν (Bennett, 2009).

Αυτοί οι τρεις τρόποι συσχετίζονται με τα βασικά συστατικά που απαιτούνται για την ικανότητα διαπολιτισμικής επικοινωνίας που αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα.

Μπορείτε να δημιουργήσετε ικανότητες διαπολιτισμικής επικοινωνίας μέσω βιωματικής μάθησης και αναστοχαστικών πρακτικών. Έτσι, με άλλα λόγια, για να μπορέσει να εκπαιδευτεί και να αναπτύξει τη διαπολιτισμική επικοινωνία, το άτομο πρέπει να εκπαιδεύσει την πολιτιστική του ευαισθησία και να αναπτύξει τις γνώσεις του για την επικοινωνία γενικότερα. Όπως και με άλλες ικανότητες, είναι σημαντικό να αποκτήσετε πραγματική εμπειρία ζωής και να προβληματιστείτε για την εμπειρία μετά, για να μπορέσετε να αναπτύξετε την ικανότητα.

Πρώθηση των διαπολιτισμικών αλληλεπιδράσεων

Πώς μπορείτε να προωθήσετε τις διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις;

Οι διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις μπορούν να προωθηθούν αυξάνοντας τα κίνητρα του ατόμου να μάθει περισσότερα για τον πολιτισμό. Έχουμε ήδη θίξει τα κίνητρα όταν συζητάμε τόσο για τη διαπολιτισμική ευαισθησία όσο και για τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Ερωτήσεις που θα μπορούσατε να κάνετε, που θα μπορούσαν να προκαλέσουν περιέργεια και επομένως κίνητρα, θα μπορούσαν να είναι κάτι σαν:

- «Ποιες είναι οι ομοιότητες μεταξύ των δύο πολιτισμών;»

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

- "Ποια είναι η πιο δημοφιλής μουσική / τηλεοπτική εκπομπή κ.λπ. στην εν λόγω κουλτούρα;"
- "Υπάρχουν ενδιαφέρουσες παραδόσεις σχετικά με το γεγονός X;"
- "Ποια είναι τα παραδοσιακά φαγητά;"
- «Φορούν παπούτσια μέσα;»
- Κ.λπ. κ.λπ.

Αυτές οι ερωτήσεις θα μπορούσαν να απαντηθούν μέσω των μέσων ενημέρωσης ή ρωτώντας ένα άτομο από τον πολιτισμό για τον οποίο είστε περιεργοί. Η εκμάθηση περισσότερων για τον πολιτισμό μπορεί να μειώσει την αβεβαιότητα σχετικά με τον εν λόγω πολιτισμό, διευκολύνοντας έτσι τη συμμετοχή σε αυτές τις διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις (Bennett, 2004; Nolan κ.ά., 2022).

III. Αντιρατσιστική συμπεριφορά

Για την τελευταία ενότητα του πλαισίου, θα διερευνήσουμε το θέμα της Αντιρατσιστικής Συμπεριφοράς και θα επικεντρωθούμε στις βασικές ικανότητες που πρέπει να έχει κάποιος για να βελτιώσει τον εαυτό του, εντοπίζοντας γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες που μπορεί να αποκτήσει. Αντιρατσισμός σημαίνει ενεργή υπεράσπιση και καταπολέμηση της μεροληπτικής δικαιοσύνης, των φυλετικών καταπιέσεων και των συστημικών προτιμήσεων εντός της ομάδας. Οι αντιρατσιστικές ικανότητες προκύπτουν από την ανικανότητα, σύμφωνα με ορισμένους συγγραφείς, των πολιτιστικών ικανοτήτων να καταπολεμήσουν και να αμφισβητήσουν τον ρατσισμό (Page, 2021). Ενώ οι πολιτισμικές ικανότητες περιλαμβάνουν την κατανόηση και την ικανότητα συμμετοχής σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον με επιτυχημένο και ενοποιητικό τρόπο, στερούνται ενός κριτικού και ενεργού φακού που να αντιμετωπίζει την αντιπαράθεση με την εξουσία η οποία συντηρεί τον ρατσισμό και τις διακρίσεις.

«Δεν είναι δυνατόν να μιλήσουμε για τη διαφορά χωρίς να αντιμετωπίσουμε επίσης τη φυλετική αδικία και πώς οι κατασκευές των πολιτιστικών ομάδων χρησιμοποιούνται για τη διατήρηση της λευκής υπεροχής»

(Holliday, 2010, σελ.5. όπως αναφέρεται στο Page, 2021)

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Πράγματι, ορισμένοι κριτικοί έχουν προσεγγίσει την εκπαίδευση πολυπολιτισμικών ικανοτήτων ως μορφή καταπίεσης, καθώς περιλαμβάνει «μια μετατόπιση από πρακτικές φυλετικού αποκλεισμού που βασίζονται στη βιολογία σε πρακτικές που βασίζονται σε πολιτισμούς» (Hanover Research, 2020, σελ. 9). Είναι καλά τεκμηριωμένο ότι η κληρονομιά της αποικιοκρατίας επικρατεί στη σημερινή εποχή και ότι ο κύκλος του ρατσισμού διαιωνίζεται από ιδεολογίες λευκής υπεροχής και όχι από τις διαφορές πολιτισμικών ταυτοτήτων (Nogueira, 2013; Σελίδα, 2021). Αν και η φυλή δεν υπάρχει βιολογικά, η φυλετική ταυτότητα διαμορφώνει τις εμπειρίες μας.

«Η φυλή έχει σημασία. Η φυλή μετράει... λόγω της επίμονης φυλετικής ανισότητας στην κοινωνία – ανισότητα που δεν μπορεί να αγνοηθεί».

-Δικαστής Sonya Sotomayor, Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών

Ο ρατσισμός μπορεί να είναι ατομικός και διαπροσωπικός, αλλά είναι επίσης καλά εδραιωμένος στους θεσμούς και στο σύστημα. Τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν συνεχώς την καταπίεση και τα μειονεκτήματα που αντιμετωπίζουν οι εθνοτικές ομάδες όσον αφορά την πρόσβαση στην υγεία, τη στέγαση, την εκπαίδευση, την προστασία, τη δικαιοσύνη και την απασχόληση, καθώς και όσον αφορά τη συμμετοχή στον πολιτισμό, την πολιτική και την ιδιότητα του πολίτη (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018), οι οποίοι αποτελούν όλοι δείκτες για μια ζωή ποιότητας και αξιοπρέπειας σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Κέντρο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 1948). Επιπλέον, η αστυνομική βία και η κατάχρηση εξουσίας με κίνητρο την προκατάληψη κυριαρχούν στην Ευρώπη (Nwabuzo, 2021). Είναι, επομένως, κρίσιμο να επεκταθούν οι διαπολιτισμικές ικανότητες, προσεγγίσεις και κατάρτιση σε ένα αντιρατσιστικό συμπληρωματικό πλαίσιο.

Να είσαι αντιρατσιστής

Ο Bonnet (1996, όπως αναφέρεται στο Woolverton & Marks, 2022) ορίζει τον αντιρατσισμό ως έναν γνωστικό και συμπεριφορικό αγώνα για την αντιμετώπιση, την πρόκληση και την εργασία για την εξάλειψη του ρατσισμού σε πολλαπλά επίπεδα. Συναινετικά, τα στοιχεία δείχνουν ότι μια αντιρατσιστική συμπεριφορά απαιτεί συνειδητές προσπάθειες, μια φιλοσοφία ταπεινότητας κατά τη διάρκεια της ζωής και σκόπιμη δράση προς την υπεράσπιση αλλαγών στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή με στόχο την παροχή ίσων ευκαιριών για όλους τους ανθρώπους (Williams et al., 2022). Περιλαμβάνει την αναγνώριση των δικών τους προνομίων, της δικής τους εξουσίας και προκαταλήψεων, την εκτίμηση της ατομικότητας κάθε διαφορετικής ομάδας και την πρόκληση, την αντίθεση και την αντιπαράθεση των πράξεων που επιδεικνύει το σύστημα των φυλετικών διακρίσεων.

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Οι αντιρατσιστές θεωρητικοί έχουν, όλα αυτά τα χρόνια, καθιερώσει μια σειρά εσωτερικών και γνωστικών στρατηγικών που απαιτούνται για τη συμμετοχή σε πιο εξωτερικές και συμπεριφορικές στρατηγικές (Woolverton & Marks, 2022). Στην προσπάθεια ανάπτυξης ενός ενοποιητικού μοντέλου προσέγγισης για την ανάπτυξη αντιρατσιστικής συμπεριφοράς, οι Woolverton & Marks (2022), εντόπισαν γνωστικούς, ψυχολογικούς συμπεριφορικούς παράγοντες που συνθέτουν μια αντιρατσιστική συμπεριφορά. Εδώ επισημαίνονται οι γνώσεις σχετικά με τη λευκή ταυτότητα και τον ρατσισμό, τα συναισθήματα ενοχής, ενσυναίσθησης και αυτενέργειας προς την αιτία ως οιωνοί και διαμεσολαβητές μιας αντιρατσιστικής συμπεριφοράς.

Λαμβάνοντας υπόψη τα διαθέσιμα πλαίσια για αντιρατσιστικές εκπαιδεύσεις, αντιρατσιστικά πλαίσια, μοντέλα αντιρατσιστικής συμπεριφοράς και αντιρατσιστικές μεθοδολογίες, τρεις (3) βασικές ομάδες ικανοτήτων προσδιορίστηκαν ως εγγενείς σε μια αντιρατσιστική προσωπική συμπεριφορά: I) Σχέση εντός. II) Αντιρατσιστικός Λόγος και III) Σκόπιμη δράση (Εικόνα 3.).

Εικόνα 3. Υποομάδες μιας αντιρατσιστικής συμπεριφοράς: Σχέση εντός, Αντιρατσιστικός λόγος και σκόπιμη δράση.

Σχέση εντός

Αυτό το σύνολο ικανοτήτων εξετάζει μια πιο μεταγνωστική προσέγγιση του αντιρατσισμού, συμπεριλαμβανομένων γνωστικών, ψυχολογικών και συμπεριφορικών παραγόντων που προβλέπουν και μεσολαβούν σε μια αντιρατσιστική συμπεριφορά. Επικεντρώνεται γύρω από την κριτική συνείδηση και την αντανάκλαση των δικών τους μεροληψιών, των προκαταλήψεων και της λευκής ταυτότητας και πώς αυτά αποτελούν μέρος του φαύλου κύκλου που διατηρεί τον ρατσισμό (Osta & Vasquez, n.d.).

Γνώση

Συστατικά: Εθνοτική κοινωνικοποίηση, σχέσεις εξουσίας, ιστορία της φυλής, διακρίσεις και η κληρονομιά της αποικιοκρατίας, διαθεματικότητα και σχέσεις εξουσίας, φυλετικές ταυτότητες, λευκή ταυτότητα

- Έχει επίγνωση του ορισμού της φυλής (δηλαδή, μιας κοινωνικής κατασκευής)
- Αναγνωρίζει το λευκό προνόμιο
- Κατανοεί πώς λειτουργεί ο ρατσισμός στην ατομική, διαπροσωπική, θεσμική και δομική δυναμική

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

- Αναγνωρίζει ότι ο ρατσισμός είναι μια διατομεακή εμπειρία
- Κατανοεί τις διάφορες μορφές προνομίων και δυναμικής εξουσίας
- Κατανοεί τον αντίκτυπο της φυλετικής-εθνοτικής κοινωνικοποίησης και πώς διαφέρει μεταξύ των εθνοτήτων – Για παράδειγμα, στις λευκές οικογένειες, η «στρατηγική ισότητας» χρησιμοποιείται περισσότερο («η ιδέα ότι είμαστε όλοι μια ευτυχισμένη οικογένεια»)
- Αναγνωρίζει τη δική του θέση, δύναμη και προνόμια, ειδικά στις φυλετικές και εθνοτικές ταυτότητες
- Αναγνωρίζει τις δικές του μεροληψίες, στερεότυπα και προκαταλήψεις στη μη λεκτική και λεκτική συμπεριφορά (π.χ. γλώσσα)
- Έχει επίγνωση της θέσης του απέναντι στο ρατσισμό

Στάσεις

Συστατικά: Ταπεινότητα, προθυμία, ανοικτότητα, σφαιρικό μυαλό

- Είναι ανοιχτός και δέχεται εξωτερική κριτική
- Έχει κίνητρο να τα κάνει καλύτερα και να μάθει περισσότερα
- Σέβεται άλλους πολιτισμούς και εθνικότητες
- Διερευνά την ιστορία και τα πρότυπα των ανισορροπιών ισχύος και των διακρίσεων
- Επιδιώκει την κατανόηση του ρόλου τους στην ιστορία του ρατσισμού (αντί να τον υποθέτει)

Δεξιότητες

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Συστατικά: Κριτική σκέψη, μεταγνώση, υπευθυνότητα, συναισθηματική ρύθμιση, γνωστική ευελιξία

- Εξερευνά το νόημα που σχετίζεται με το να είσαι λευκός
- Αντανακλά την εμπειρία κάποιου που σχετίζεται με το να είναι λευκός (δηλαδή, ατομικισμός)
- Ζητά συγγνώμη και αναλαμβάνει την ευθύνη για λάθη και μικροεπιθέσεις
- Κάνει τακτική αυτοεξέταση των στάσεων και των συμπεριφορών του
- Εφαρμόζει πρακτικές ενδοσκόπησης των πολιτισμικών προκαταλήψεων
- Αμφισβητεί τις δικές του αξίες και πεποιθήσεις
- Αξιολογεί άλλες απόψεις και εμπειρίες
- Είναι σε θέση να αναγνωρίσει πολιτιστικές συμπεριφορές και πεποιθήσεις που σχετίζονται με το να είσαι λευκός
- Είναι σε θέση να ανεχθεί τα συναισθήματα ενοχής του να είσαι λευκός
- Είναι σε θέση να μετατρέψει τα συναισθήματα της ενοχής σε κίνητρα για να θεσπίσει την αλλαγή
- Είναι σε θέση να πάρει προοπτικές από τις εμπειρίες των έγχρωμων ανθρώπων

ΣΧΕΣΗ ΕΝΤΟΣ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ

Μπορώ:

Αναγνωρίζετε την έλλειψη εξοικείωσης και εμπειρίας με το θέμα

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

	Ζητάτε συγγνώμη και αναλογίζεστε τις μικροεπιθέσεις και την έλλειψη φυλετικής συνείδησης
ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ	
Μπορώ:	Αναγνωρίζετε ότι η φυλή δεν μπορεί να διαχωριστεί από τον ρατσισμό, τα ζητήματα εξουσίας και τον έλεγχο
	Προσδιορίζετε ποιες πτυχές της ταυτότητας της λευκής υπεροχής είναι χαραγμένες στην κουλτούρα σας
ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΣ	
Μπορώ:	Αναγνωρίζετε τη δική σας συμβολή στη διαίωνιση του ρατσισμού
	Χρησιμοποιείτε τα αισθήματα ενοχής σας απέναντι σε αντιρατσιστικές ενέργειες
	Αναγνωρίζετε τα δικά σας προνόμια και ευπάθειες

Αντιρατσιστικός Λόγος

Αυτή η υποομάδα εστιάζει πιο συγκεκριμένα στις ικανότητες που αμφισβητούν τις γλωσσικές και επικοινωνιακές πρακτικές που κρύβουν ή υποθάλλουν την κοινωνική ανισότητα και τις διακρίσεις. Ο ρατσιστικός λόγος διαδραματίζει βασικό ρόλο στην αναπαραγωγή του συστήματος κυριαρχίας, συχνά καλυμμένος από ιδεολογίες και κίνητρα εθνικής ταυτότητας. Ο λόγος αυτός απεικονίζεται συχνά με τη χρήση υποτιμητικών και καταπιεστικών λεκτικών προσδιορισμών, όπως "θύματα", "αδύναμοι", "άλλοι", "ανήμποροι", καθιστώντας τον ρατσισμό λιγότερο μοχθηρό και περισσότερο ρευστό (van Dijk, 2022). Καθώς επικοινωνείται μέσω της γλώσσας μας, ο ρατσιστικός λόγος ζει στις προσδοκίες μας, στις σχέσεις μας, στις επιλογές μας, στη συμπεριφορά μας στα μέσα ενημέρωσης κ.ο.κ.

Αντιρατσιστικός λόγος είναι, επομένως, κάθε προσέγγιση που στοχεύει στην υποστήριξη της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της χρήσης της γλώσσας και της επικοινωνίας. Αυτή η υποομάδα περιλαμβάνει ένα σύνολο γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων που επιτρέπουν στο άτομο να επικοινωνεί με μεγαλύτερη άνεση τις αξίες και τις πεποιθήσεις για την ισότητα, την ένταξη και τη διαφορετικότητα.

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Γνώση

Συστατικά: της ιστορίας της καταπίεσης και της αντίστασης, του αντιρατσιστικού κινήματος, των διαφόρων μορφών ρατσισμού (ατομικό, διαπροσωπικό, θεσμικό, δομικό, μικροεπιθέσεις), της διαθεματικότητας και των σχέσεων εξουσίας, του γραμματισμού των μέσων επικοινωνίας:

- Κατανοεί τη διατήρηση του ρατσισμού μέσω του λόγου του Ατομικισμού (είμαστε όλοι διαφορετικοί - ο καθένας έχει μια εμπειρία) και του Οικουμενισμού (είμαστε όλοι ίδιοι - όλοι έχουν την ίδια εμπειρία)
- Κατανοεί τη σχέση μεταξύ του δομικού ρατσισμού και των μηχανισμών του λόγου
- Έχει επίγνωση των διαφορετικών εκδηλώσεων των ρατσιστικών λόγων και τον αντίκτυπό τους (π.χ. φυλετικός δαλτωνισμός)
- Έχει επίγνωση του αντίκτυπου των κατηγοριών ομοιογένειας (π.χ. γενική αναφορά στους Ρομά)
- Έχει επίγνωση της συμβολής των μέσων μαζικής ενημέρωσης στις φυλετικές ανισότητες με την αποσιώπηση θετικών πληροφοριών και την προώθηση αρνητικών πληροφοριών για διαφορετικές εθνοτικές ομάδες στην επιλογή των λέξεων, των μεταφορών (π.χ., άφιξη έναντι εισβολής των προσφύγων), κ.λπ.
- Γνωρίζει ότι τα αποτελέσματα αναζήτησης, η δραστηριότητα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι συστάσεις περιεχομένου στο Διαδίκτυο δεν είναι απαλλαγμένα από προκαταλήψεις και συχνά αποτελούν αντανάκλαση των προκαταλήψεων του ίδιου του χρήστη και ενός καταπιεστικού συστήματος (π.χ. έλλειψη εκπροσώπησης στον τομέα των μέσων ενημέρωσης- ο αφηγητής δεν είναι έγχρωμο άτομο, αναζητά πληροφορίες σύμφωνα με τις δικές του πεποιθήσεις...)
- Επίγνωση του αντίκτυπου των ψηφιακών αλγορίθμων (π.χ. φυσαλίδες φίλτρων - filter bubbles) και της τεχνητής νοημοσύνης στη διαιώνιση των διακρίσεων και των προκαταλήψεων (π.χ., σε πλαίσια πρόσληψης εργασίας, επιλογή, με βάση τη φωτογραφία του υποψηφίου, μόνο λευκών υποψηφίων)
- Έχει επίγνωση της έλλειψης εκπροσώπησης των έγχρωμων ατόμων και των εμπειριών τους σε δραστηριότητες λόγου (π.χ. στη δημοσιογραφία, στη δημόσια ομιλία, στην πολιτική, στην εκπαίδευση...)

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Στάσεις

Συστατικά: ταπεινότητα, ανοιχτό μυαλό, ενσυναίσθηση, περιέργεια

- Χρειάζεται χρόνος για να καθίσει και να ακούσει διαφορετικές ομάδες
- Είναι ανοιχτό το να μαθαίνει και να αλληλεπιδρά με την εθνοτική ποικιλομορφία
- Αγκαλιάζει άλλες προοπτικές και εμπειρίες και προσαρμόζει τον γνωστικό εννοιολογικό χάρτη
- Πρόθυμος να μάθει από τους ειδικούς
- Απορρίπτει τον ουσιολατρεία και τους λανθασμένους ισχυρισμούς σχετικά με τις εγγενείς ανθρώπινες διαφορές

Δεξιότητες

Συστατικά: κριτική σκέψη, επικοινωνιακές δεξιότητες, ψηφιακές δεξιότητες, γνωστική ευελιξία

- Δημιουργεί ευκαιρίες για τη φωνή των έγχρωμων ανθρώπων, χρησιμοποιώντας προσεγγίσεις από κάτω προς τα πάνω
- Συζητά για τη φυλή, τα προνόμια των λευκών, τη λευκή ταυτότητα και τον ρατσισμό
- Θέλει να ηγηθεί κατά των καταπιεστικών αφηγητών
- Χρησιμοποιεί γλώσσα χωρίς αποκλεισμούς (δηλαδή, υπανάπτυκτος έναντι υπερεκμεταλλεύσιμος)
- Ξεχωρίζει τα γεγονότα όπως περιγράφονται από λαϊκιστικές, υπερβολικά γενικευμένες και εντυπωσιακές εικόνες/τίτλους/επικεφαλίδες και ειδήσεις
- Είναι σε θέση να ξεχωρίζει τα γεγονότα από τις προσωπικές απόψεις

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

- Είναι σε θέση να εντοπίσει λόγους που βασίζονται σε αφηγήσεις λευκής υπεροχής (δηλαδή, αντισημιτικές)
- Αναζητά διαφορετικές πηγές πληροφοριών
- Επιλέγει πληροφορίες που μεταδίδονται από έγχρωμους
- Χρησιμοποιεί αντιπροσωπευτικές εικόνες, εμπειρίες και κείμενα
- Αρθρώνει και εξηγεί το ιστορικό πλαίσιο του ρατσισμού και κατανοεί την τρέχουσα πραγματικότητα των έγχρωμων κοινοτήτων

ΑΝΤΙΡΑΣΤΙΣΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ

Μπορώ:

Να είστε φιλικό και ευγενικό και να σέβεστε τους ανθρώπους με διαφορετικό υπόβαθρο

Αποτελεσματική πλαισίωση στάσεων, συμπεριφορών και προσδοκιών των καταπιεσμένων και μη καταπιεσμένων ομάδων

Αποφύγετε την επαφή με πληροφορίες ή με άτομα που γνωρίζετε ότι είναι ρατσιστικά και ενσωματωμένα σε σχέσεις εξουσίας

Ζητήστε από τους ειδικούς την ευκαιρία να συζητήσετε (όχι να συζητήσετε)

ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ

Μπορώ:

Δίνετε προτεραιότητα στις φωνές των έγχρωμων ανθρώπων

Αντιμετωπίζετε τη φυλή με μη επαυξητικό, μη ουδέτερο ή ανορθόδοξο τρόπο.

Αναζητάτε τις αφηγήσεις των έγχρωμων ανθρώπων

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΣ

Μπορώ:	Εξερευνάτε το υπόβαθρο κάθε κειμένου συνδέοντάς το με κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο
	Αναλύετε τις εξωτερικές σχέσεις που ελέγχουν την παραγωγή και τη χρήση του κειμένου
	Εντοπίζετε κατάλληλες αντιρατσιστικές πηγές και καθοδηγείτε συνομηλίκους σε αντιρατσιστικά κείμενα, συγγραφείς, βιβλία, ιστοσελίδες κ.λπ.
	Προωθείτε τη γλωσσική και πολιτιστική ετερογένεια

Σκόπιμη δράση

Ο αντιρατσισμός απαιτεί σκέψη, δράση και υποστήριξη με τρόπους που αμφισβητούν τον ρατσισμό από τα μικρο έως τα μακροσυστήματα. Η τελευταία ομάδα περιλαμβάνει μια πιο υποστηρικτική και προληπτική προσέγγιση του ρατσισμού και το τελικό σύνολο ικανοτήτων που κάνουν μια συμπεριφορά τελείως αντιρατσιστική.

Γνώση

Συστατικά: Ιστορία και θεωρίες κατά του ρατσισμού. Γνώση των συνταγματικών δικαιωμάτων. εθνική νομοθεσία· εθνικά και διεθνή σχέδια δράσης για την πρόληψη και την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων· εθνικά και διεθνή υποστηρικτικά προγράμματα και έργα· κοινωνική επιχειρηματικότητα· δικτύωση

- αναγνωρίζει τις διασυνδέσεις και τις διαρθρωτικές αλλαγές που απαιτούνται για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και της κληρονομιάς της αποικιοκρατίας·
- Γνωρίζει τις αφηγήσεις πίσω από το αντιρατσιστικό κίνημα
- Αναγνωρίζει ότι ο ρατσισμός δεν είναι πρόβλημα στο «εσείς», αλλά πρόβλημα στο «εμείς»

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

- Γνωρίζει τι χρειάζεται για την ανάπτυξη κοινωνικών έργων (διάγνωση αναγκών, χαρτογράφηση πόρων και επιλογές χρηματοδότησης)
- Γνωρίζει τι κάνουν οι τοπικοί και περιφερειακοί θεσμοί και κοινότητες για την πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων: *έχουν σχέδια; Τα εφαρμόζουν στην πράξη;*
- Γνωρίζει οργανώσεις, κινήματα, συγγραφείς και υπεύθυνους λήψης αποφάσεων που είναι αφοσιωμένοι και είναι υποστηρικτές του σκοπού

Στάσεις

Συστατικά: παγκόσμια νοοτροπία, δέσμευση, ευθύνη, ταπεινότητα

- Αισθάνεται κοινή ευθύνη για τα δικαιώματα των λαών
- Έχει πρόθεση να παράγει δικαιοσύνη
- Αισθάνεται υπεύθυνος να εμπλακεί και να κάνει τα πράγματα καλύτερα για την κοινωνία
- Προσεγγίζει το αντιρατσιστικό κίνημα ως σύμμαχο – όχι ως ήρωα, ούτε ως ηγέτη

Δεξιότητες

Συστατικά: επικοινωνιακές δεξιότητες, ψηφιακές δεξιότητες, δεξιότητες μεταγνώσης, δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, κριτική σκέψη.

- Καθιστά υπόλογες τις πολιτικές και τους θεσμούς
- Είναι σε θέση να εντοπίζει διαφωνίες και ασυνέπειες μεταξύ νομοθεσίας, πολιτικών, εθνικών σχεδίων και δεδομένων
- Γνωρίζει πώς να επικοινωνεί και να διατηρεί υποστηρικτικά δίκτυα
- Κριτικάρει τις τρέχουσες πολιτικές και πρακτικές που αναπαράγουν και διατηρούν άνισες ευκαιρίες

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

- Εκφράζει ανησυχίες σχετικά με φυλετικά προκατειλημμένες πρακτικές
- Συμμετέχει σε ηγετική ομάδα ή επιτροπή
- Εργάζεται σε θέματα που σχετίζονται με τη φυλή, την εθνικότητα, τις διακρίσεις ή/και τον διαχωρισμό
- Γνωρίζει πώς να υλοποιεί κοινωνικά έργα (διάγνωση αναγκών, χαρτογράφηση πόρων και επιλογών χρηματοδότησης)
- Παίρνει ρίσκα καταγγέλλοντας τον ατομικό, διαπροσωπικό και θεσμικό ρατσισμό
- Αντιμετωπίζει άβολα ή επαισχυντα θέματα που βασίζονται στη φυλή
- Υποστηρίζει την αντιμετώπιση του συστήματος έναντι της περιήγησης στο σύστημα
- Διερευνά τις πολιτικές και συστημικές πρακτικές και το ρόλο τους στη διαιώνιση των μειονεκτημάτων
- Παρουσιάζει αιτιολογημένα και μελετημένα αντιρατσιστικά επιχειρήματα βασισμένα σε αποδεικτικά στοιχεία
- Χρειάζεται χρόνος για να αναγνωριστεί η εκπροσώπηση της διαφορετικότητας στα όργανα λήψης αποφάσεων και στα θεσμικά όργανα Δίνει κοινωνική προσοχή σε θέματα ανισότητας και αδικίας
- Συμμετέχει σε ομιλίες/συγκεντρώσεις/διαμαρτυρίες ενάντια στην αδικία

ΣΚΟΠΙΜΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ

Μπορώ:

Γνωρίζετε ποιος στην εξουσία εργάζεται ενάντια και προς τη φυλετική αδικία, καθώς και κινήματα, ΜΚΟ, συγγραφείς κ.λπ.

Αναζητάτε στατιστικά στοιχεία σχετικά με ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες σε σχετικές πηγές

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

	Εκφράζετε την έκπληξη ή τη διαφωνία σας σε ρατσιστικά σχόλια
ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ	
Μπορώ:	Συνδέεστε με έναν στόχο και σκοπό για Ίσα Δικαιώματα και τον Αντιρατσισμό
	Επισημαίνετε τις αδικίες και τον ρατσισμό όταν το βλέπετε έξω από τις διαπροσωπικές σας σχέσεις
	Χρησιμοποιείτε το δικό σας προνόμιο για να επηρεάσετε άλλους λευκούς
ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΣ	
Μπορώ:	Αναπτύσσετε έργα με στόχο την ευαισθητοποίηση σχετικά με το ρατσισμό και τις διακρίσεις και την προώθηση ίσων δικαιωμάτων και ευκαιριών για τους έγχρωμους
	Δημιουργείτε εμπιστοσύνη, σχέσεις και δίκτυα που μπορούν να επιφέρουν αλλαγές σε μεγαλύτερη κλίμακα

IV. Συμπεράσματα

Η γνώση των διαφορετικών ορισμών και των αρχών που πρέπει να ακολουθούνται γύρω από αυτό το θέμα βοηθά στην κατανόηση του τρόπου λειτουργίας των διαφορετικών κοινωνιών και ιδεολογιών, επιτρέποντας την ανάδειξη ενός ατόμου με μεγαλύτερη διαπολιτισμική εμπειρία. Η αξιοποίηση των εθνικών προοπτικών που συγκέντρωσε η κοινοπραξία κατά τη διάρκεια της έρευνας πεδίου και της έρευνας γραφείου, καθώς και των συστάσεων για κάθε χώρα, βοηθά να τεθεί μια άποψη για το πώς διαφορετικές χώρες έχουν διαφορετικές ανάγκες και προβλήματα για το διαπολιτισμικό ζήτημα, χρησιμεύοντας ως κατευθυντήριες γραμμές για την αναπαραγωγή και σε άλλες χώρες. Η κατανόηση των διαφορετικών διαστάσεων της ταυτότητας που υπάρχουν, υπογραμμίζει την ανάγκη ευαισθησίας στις διαφορετικές προοπτικές. Ο πυρήνας του πλαισίου, που εργάζεται και επικεντρώνεται στις διαπολιτισμικές ικανότητες, περιγράφει τις βασικές δεξιότητες που απαιτούνται, ερχόμενος σε συμφωνία με το τμήμα αντιρατσιστικής συμπεριφοράς και τις ευκαιρίες μάθησης που προσφέρει.

Οι συγγραφείς και οι θεωρητικοί θεωρούν ομόφωνα, ως μέρος μιας αντιρατσιστικής συμπεριφοράς, την ικανότητα εσωτερικού προβληματισμού και την ικανότητα εξωτερίκευσης των εσωτερικών πεποιθήσεων και αξιών στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο αντιρατσιστικός λόγος παίζει καθοριστικό ρόλο σε αυτή την πορεία για την αμφισβήτηση του δομικού ρατσισμού, καθώς η γλώσσα και η εθνοτική κοινωνικοποίηση συμβάλλουν

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

σημαντικά στον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον εαυτό μας, τους άλλους και τον κόσμο που μας περιβάλλει. Οι κυρίαρχες ρατσιστικές αφηγήσεις, σε συνδυασμό με τις ριζοσπαστικοποιημένες δομές και τα διαφοροποιημένα αποτελέσματα ανάλογα με τη φυλή, μας προτρέπουν να πιστεύουμε ότι οι έγχρωμοι άνθρωποι είναι κατώτεροι από τους λευκούς, δημιουργώντας και διατηρώντας καταπιεστικούς και επιβλαβείς συσχετισμούς (Osta & Vasquez, n.d.) Είναι, επομένως, κρίσιμο να υιοθετήσουμε τον αντιρατσιστικό λόγο στις καθημερινές συνειδητές και σκόπιμες προσπάθειές μας για ένταξη και ποικιλομορφία.

Συμπερασματικά, μια διαπολιτισμική προσέγγιση για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της προκατάληψης πρέπει να αντιμετωπίσει τις σχέσεις εξουσίας που τον τροφοδοτούν.

Ως άτομα που κινούμαστε σε ένα διαρκώς διαδραστικό σύστημα, διαιωνίζουμε τον ρατσισμό με το να μην αναγνωρίζουμε και να αρνούμαστε τις διαφορές (δηλ. τις φυλετικές εμπειρίες), με το να αποδεχόμαστε παθητικά και να μην αμφισβητούμε την κουλτούρα της υπεροχής της λευκής ταυτότητας και με την έλλειψη ενεργητικότητας απέναντι στην πρόκληση ενός φαύλου συστήματος.

Συνοψίζοντας, αυτό το πλαίσιο χρησιμεύει ως πολύτιμος πόρος για όσους διαχειρίζονται την πολυπλοκότητα των διαπολιτισμικών αλληλεπιδράσεων. Οι ενότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό το πλαίσιο ικανοτήτων προσφέρουν μια εικόνα της πολυπλοκότητας των πολιτισμικών αλληλεπιδράσεων και τα κυριότερα σημεία του συνόλου των δεξιοτήτων που χρειάζεται κανείς για να είναι περισσότερο διαπολιτισμικός στην καθημερινή ζωή. Όσο υπάρχει ανισότητα, οι διαφορές θα επικρατούν και οι εμπειρίες των έγχρωμων ατόμων θα είναι αυξημένες. Ας γίνουμε όλοι ενεργοί παράγοντες προς την κατεύθυνση αυτής της μάχης.

V. Αναφορές

Council of Europe, *White Paper on Intercultural Dialogue “Living Together as Equals in Dignity”*, May 2008 https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf

IGI Global, *What is Interculturality*, 2021

<https://www.igi-global.com/dictionary/interculturally-relevant-pedagogy/15239#:~:text=The%20word%20interculturality%20refers%20to,%2C%20or%20nationality%2C%20among%20others.>

Ombudsman’s Office (Commissioner for Administration and Human Rights Office), *Cyprus Antiracism Code* 2017, <http://naos.risbo.org/wp-content/uploads/2017/04/Cyprus-antiracism-code.pdf>

Markou G., *Multicultural Approaches and Intercultural Education Teacher Training*. Athens: General Secretariat for Popular Education, 1998

Karava Zacharoula & Charalampous Constantia, *Intercultural Education: Pedagogical Actions and Social Interaction of Children with Immigrant Biography in Cyprus*, April 2022,

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ’ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

https://www.researchgate.net/publication/359843572_Intercultural_Education_Pedagogical_Actions_and_Social_Interaction_of_Children_with_Immigrant_Biography_in_Cyprus

CODECA Report from the Center for Social Cohesion, Development and Care (CODECA) for the “Building Structures for intercultural integration in Cyprus” project, April 2022, <https://rm.coe.int/cyprus-baseline-assessment-integration-policies/1680a77b35>

ECRI, Report on Cyprus (sixth monitoring cycle), March 2023, <https://rm.coe.int/ecri-6th-report-on-cyprus/1680aa6876>

Cyprus Ministry of Education, Sport and Youth, Annual Report (English), 2021, https://archeia.moec.gov.cy/mc/605/annual_report_2021_en.pdf

Balmores-Paulino, R. S. (2020). Prejudice. In V. Zeigler-Hill & T. K. Shackelford (Eds.), *Encyclopaedia of Personality and Individual Differences* (pp. 4005–4008). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-24612-3_1889

Bennett, J. M. (2009). Cultivating Intercultural Competence. In D. K. Deardorff (Ed.), *The Sage handbook of intercultural competence*. Sage.

Bennett, M. J. (n.d.). Intercultural Communication. *IDRInstitute*. Retrieved 4 January 2024, from <https://www.idrinstitute.org/resources/intercultural-communication/>

Bennett, M. J. (2004). Becoming interculturally competent. In *Toward multiculturalism: A reader in multicultural education*.

Bennett, M. J. (2017). Developmental Model of Intercultural Sensitivity. In Y. Y. Kim (Ed.), *The International Encyclopedia of Intercultural Communication* (1st ed., pp. 1–10). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118783665.ieicc0182>

Braslauskas, J. (2021). DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCES AND CREATIVITY: THE FOUNDATION FOR SUCCESSFUL INTERCULTURAL COMMUNICATION. *Creativity Studies*, 14(1), 197–217. <https://doi.org/10.3846/cs.2021.14583>

Caldararu, A., Clements, J., Gayle, R., Hamer, C., Varvos, M. M., & Sutankayo, L. (2021). *Improving Intercultural Competence*. <https://openeducationberta.ca/settlement/chapter/improving-intercultural-competence/>

Chen, H., & Hu, B. (2023). On the intercultural sensitivity of university students in multicultural regions: A case study in Macao. *Frontiers in Psychology*, 14, 1090775. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1090775>

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Haddad, A. M., Doherty, R. F., & Purtilo, R. B. (2019). *Health professional and patient interaction* (Ninth edition). Elsevier.

Jensen, I. (2018). *Grundbog i Kulturforståelse* (3.). Samfundslitteratur.

Laal, M. (2012). Benefits of Lifelong Learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 4268–4272. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.06.239>

Lifelong learning. (2024, January 3). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/lifelong-learning>

Nolan, E., Héliot, Y., & Rienties, B. (2022). Encouraging Intercultural Interaction by Cultural Specific Learning Design. *Journal of Studies in International Education*, 102831532211450. <https://doi.org/10.1177/10283153221145083>

Publisher, A. removed at request of original. (2016). *8.4 Intercultural Communication Competence.* <https://open.lib.umn.edu/communication/chapter/8-4-intercultural-communication-competence/>

Sammen mod racisme i Danmark | Mellempfolkeligt Samvirke. (2022). <https://www.ms.dk/publikationer/sammen-mod-racisme-i-danmark>

Smelser, N. J., & Baltes, P. B. (Eds.). (2001). *International encyclopedia of the social & behavioral sciences* (1st ed). Elsevier.

Spencer-Oatey, H., & Franklin, P. (2014). Intercultural Interaction. In C. A. Chapelle (Ed.), *The Encyclopedia of Applied Linguistics* (1st ed., pp. 1–6). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781405198431.wbeal1446>

UNESCO Institute for Lifelong Learning | Institute for Lifelong Learning. (n.d.). Retrieved 5 January 2024, from <https://www.uil.unesco.org/en>

Voci, A. (2014). Negative Stereotypes. In A. C. Michalos (Ed.), *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research* (pp. 4308–4310). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_1926

Wiersma-Mosley, J. D., Banton, C., Klein, T., & Hart, S. (2023). Intercultural Competence and Anti-Racism among College Students. *Currents: Journal of Diversity Scholarship for Social Change*, 3(1). <https://doi.org/10.3998/currents.3846>

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

- Aldana, A., Bañales, J., & Richards-Schuster, K. (2019). Youth anti-racist engagement: Conceptualization, development, and validation of an anti-racist action scale. *Adolescent Research Review*, 4(4), 369-381. <https://doi.org/10.1007/s40894-019-00113-1>
- DiAngelo, R.J. (2010). *Why can't we all just be individuals? Countering the discourse of individualism in anti-racist education*. *InterActions: UCLA Journal of Education and Information Studies*, 6(1). <https://doi.org/10.5070/D461000670>
- European Union Agency for Fundamental Rights (2018). *Second European union minorities and discrimination survey: Being black in the EU*. Publications Office for the European Union. Luxembourg. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-being-black-in-the-eu_en.pdf
- Hanover Research (2020). *From culturally competent to anti-racist: Types and impacts of race-related trainings*. <https://shorturl.at/fmoET>
- Laughter, J., & Hurst, H. (2022). Critical Antiracist Discourse Analysis (CARDA). *Urban Education*, 1-25. <https://doi.org/10.1177/00420859221097029>
- Nogueira, S.G. (2013). Ideology of White racial supremacy: Colonization and de-colonization processes. *Psicologia & Sociologia*, 25, 23-32. <https://doi.org/10.1590/S0102-71822013000500004>
- Office of the United Nation High Commissioner for Human Rights (OHCHR) & United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2003). *Dimensions of racism*. Paris. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/DimensionsRacismen.pdf>
- Osta, K., & Vasquez, H. (n.d.). *Implicit bias and structural inequity*. National Equity Project. <https://www.nationalequityproject.org/frameworks/implicit-bias-structural-racialization>
- Nwabuzo, O. (2021). *The sharp edge of violence: Police brutality and community resistance of radicalised groups*. European Network Against Racism. Brussels. <https://www.enar-eu.org/wp-content/uploads/enar-report-the-sharp-edge-of-violence-2.pdf>
- Page, C. (2021). *Interculturalizing the curriculum*. Kwantlen Polytechnic University. <https://kpu.pressbooks.pub/interculturalizingcurriculum/>
- Toraif, N., Augsberger, A., Young, A., Murillo, H., Bautista, R., Garcia, S., Martinez, L.S., & Barnett, K.G. (2021). How to be an antiracist: Youth of color's critical perspectives on antiracism in a youth participatory action research context. *Journal of Adolescent Research*, 36(5), 467-500. <https://doi.org/10.1177/07435584211028224>

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η

Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

van Dijk, T.A. (2022). Critical discourse analysis. In P. Gee & M. Handford (Eds.) *Handbook of Discourse Analysis* (pp. 455-485). Routledge.

United Nation Centre for Human Rights (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

Williams, M.T., Faber, S.C., & Duniya, C. (2022). Being an anti-racist clinician. *the Cognitive Behavior*, 15(e19). <https://doi.org/10.1017/S1754470X22000162>

Woolverton, G.A., & Marks, A.K. (2022). An integrative model for the development of anti-racist behavior in white adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 1-33. <https://doi.org/10.1177/07435584221091492>

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.